

18. EL VERP²³¹

18.1. DEFINICIÓ I CLASSIFICACIÓ

El verb és la categoria gramatical dotada de morfemes de persona, número, temps, modo i aspecte que sintàcticament constituïx el núcleu de l'oració. Esta classe de paraules poden expressar acció, moviment, estat, existència, etc. En el cas dels verbs auxiliars, com *haver*, *anar*, *ser* o *estar*, la funció és contribuir a la conjugació d'uns altres verbs en els temps composts o en les diverses construccions verbals existents.

Hi han diverses maneres de classificar els verbs segons el criteri adoptat. Podem nomenar els següents:

i. el moment en que es desenvolupa l'acció expressada:

- incoatius (inici de l'acció): *encapçalar*, *mamprendre*, *escomençar*, *sorgir*, *originar*.
- iteratius (repetició de l'acció): *garrejar*, *toquetejar*, *besuquejar*.
- perfectius (l'acció es realisa quan s'acaba): *morir*, *tornar*, *tancar*.
- imperfectius (l'acció es realisa pero de manera contínua): *caminar*, *buscar*.

ii. el complement sintàctic que precisen:

- transitius (necessiten un complement, nomenat objecte directe, per a completar el significat del verb o el sintagma predicat): *comprar*, *conseguir*, *llegir*.
- intransitius (no precisen d'un complement per a formar el sintagma predicat i tenen significat ple): *dormir*, *nadar*, *viure*.
- reflexius (coincidixen el subjecte i el complement directe per lo que han de dur un pronom referit al mateix subjecte; l'acció recau sobre ell): *duchar-se*, *vestir-se*, *llavar-se*.
- pronominals (se construïxen obligatòriament en un pronom el qual és considerat com un morfema verbal): *abstindre's*, *dignar-se*, *enrossinar-se*,

²³¹ El present capítol és una adaptació extractada i reelaborada de *Els verbs en llengua valenciana i la seua flexió*, de Juli Amadeu Àrias i Burdeos, un document normatiu de la *Secció de Llengua i Lliteratura Valencianes* de la RACV, al qual se remet per a major informació i detall en quant a l'ús dels verbs i la seua morfologia. Se suggerix també l'ús del *Diccionari General de la Llengua Valenciana* en línia (diccionari.llenguavalenciana.com) que oferix la flexió de tots els verbs d'ús més comú.

atrevir-se. Se diuen essencialment pronominals quan únicament poden conjugar-se acompanyats del pronom, i es distinguen dels nomenats accidentalment pronominals en que estos se conjugaran de manera pronominal quan pel sentit de la frase hagen d'utilisar un pronom en la conjugació: *avergonyir-se, assustar-se*.

M'abstinc d'expressar la meua opinió. > essencialment pronominal

Avergonyixc a mos pares en els meus actes. > no pronominal

M'avergonyixc de lo que he fet. > accidentalment pronominal

- recíprocs (tenen dos o més subjectes, usen el pronom *se* i es conjuguen normalment en tercera persona del plural, l'acció recau sobre els subjectes simultàneament): *escriure's, donar-se, mirar-se*.

S'escrigueren cartes durant tota l'adolescència.

iii. Segons la classe de flexió que tenen:

- regulars (no modifiquen la raïl ni la vocal temàtica durant la seua flexió, és dir, segueixen un model determinat): *parlar, esprémer, perdre, dormir, partir, sentir...*
- irregulars (modifiquen la raïl, la vocal temàtica i/o les terminacions durant la seua flexió, no seguint els models del grup al qual pertanyen): *haver, fer, anar...*
- defectius (no flexionen totes les persones i / o temps): *caldre*
- impersonals (l'acció no respon a un subjecte): és el cas dels verps meteorològics quan no s'usen en sentit figurat (*ploure, nevar...*) o del verp *haver*.

Hi ha molts chiquets en la plaça.

Originàriament el complement directe no concorda en el verp: *Hi ha una bresquilla en la nevera* → *Hi ha fraules en la nevera*. Pero, sent estranya per als parlants una predicació en la que hi ha un objecte directe i carix de subjecte, han tendit a reinterpretar l'argument com a subjecte, fent-lo concordar en el verp: *Hi ha una bresquilla en la nevera* → *Hi han fraules en la nevera*. Esta construcció, en la que l'argument concorda en el verp i que resulta molt general en valencià, és també correcta.

S'ha de tindre en conte que existixen alguns verps que admeten una construcció impersonal pero no són impersonals pròpiament dits:

Tocaren a la porta.

Diuen que t'has casat.

Fea moltíssima calor eixe dia.

¿És tart per a cridar a sa casa?

iv. Segons la seua significació:

- verps copulatius: els quals tenen un contingut semàntic pràcticament nul i identifiquen el subjecte en el predicat nominal o atribut. Els verps copulatius en valencià són: *ser, estar, paréixer i semblar*²³².
- verps predicatius: són semànticament plens i expressen una acció, un comportament, un procés, etc.

Esta classificació verbal distingeix les oracions atributives de les predicatives, sent estes últimes les que tenen com a únic element imprescindible el verp, mentres que en les primeres la predicació no està constituïda per un verp sino per un altre element que va unit al subjecte pel verp copulatiu. Este verp constituirà un element d'unió que aporta significació gramatical pero no semàntica. La predicació correspon per tant a l'atribut, que és el que senyala les característiques del subjecte.

L'elecció dels verps *ser* o *estar* en una oració copulativa està relacionada en la percepció de permanència o no de l'atribució que se li dona al subjecte. Tractada en més profunditat en l'apartat de la predicació verbal, podem generalisar dient que les construccions en el verp *ser* expressen una qualitat essencial o permanent del subjecte:

Rafel és molt simpàtic. (= qualitat pròpia del subjecte)

Mentres que les construccions en el verp *estar* expressen una qualitat transitòria, un estat accidental o no permanent del subjecte:

Rafel està molt simpàtic. (= qualitat transitòria)

Aixina, els adjectius que signifiquen una qualitat essencial utilisaran el verp *ser* mentres que els que indiquen un estat utilisaran el verp *estar*:

La taula és redona.

La llandeta està buida.

²³² La tendència general és utilisar el verp *semblar* quan se parla de la semblança entre persones i el verp *paréixer* per a tots els altres usos.

v. Unes atres classes de verps:

- auxiliars (s'utilisen per a construccions verbals més complexes com les perífrasis verbals, temps composts o veu passiva): *haver, ser, estar...*
- modals (indiquen el punt de vista del parlant com l'intenció, el desig, ...): *poder, deure, voler, saber, necessitar...*

18.2. MORFOLOGIA

El verp consta de dos parts: el lexema o radical que conté el significat, i el morfema o grup de morfemes que nos indicaran la persona que realisa o rep l'acció, el moment en que es realisa, la percepció que té el parlant sobre eixa acció, etc. Estos morfemes són els de persona, número, temps, modo, aspecte i veu.

Per a poder obtindre el radical del verp, al qual com a norma general se li afegiran els morfemes corresponents, s'ha de llevar a l'infinitiu la seua terminació pròpia (-ar, -er, -re, -r, -ir). La vocal de cada grup (a en el primer, e en el segon i i en el tercer) actua com a enllaç entre la raül o radical; i la desinència o acabament, que és la part que canvia segons la persona, número, temps, modo, etc. Eixa vocal rep el nom de vocal temàtica (eix.: *imprim-i-ré*).

La seua funció és ajudar-nos a reconéixer a quin dels tres grups o conjugacions pertany el verp. Sol aparéixer a lo llarc de tota la flexió encara que no sempre està present. Els verps monosilàbics (*dir, dur, fer, ser, etc.*) no tenen vocal temàtica, com tampoc no en tenen aquells atres del segon grup que acaben en -re i -r.

Segons la terminació de l'infinitiu podem establir tres grans grups de verps: els verps que acaben en -ar (eix. *menejar, aplegar, desijar, etc.*), els verps que acaben en -er, -re i -r (eix. *nàixer, còure, dur, etc.*) i els verps que acaben en -ir (eix. *acodir, engolir, eixir, etc.*). Estos grans grups verbals se denominen conjugacions i es caracterisen per flexionar-se seguint un mateix model.

Els morfemes verbals nomenats indiquen:

a) **La persona:** referida a l'autor/s o els pacients de l'acció, el subjecte, que pot ser primera (*yo, nosatres / nosatros*), segona (*tu, vosatres / vosatros*) o tercera (*ell, ella, vosté, això, ells, elles, vostés*).

b) **El número:** indica la quantitat de participants en l'acció, pot ser singular o plural.

S'ha de dir que estos morfemes de número i persona no sempre estan marcats, explícits, en totes les formes verbals; de fet en els verps purs les formes *yo* i *ell* no estan marcades o tenen morfema Ø: *yo tem, ell tem*.

c) **El temps:** determina el moment en que succeïx l'acció, en el present, el passat o el futur i la situa en relació en el moment de la parla.

- d) **El modo:** indica l'actitut del parlant sobre lo que es diu; pot ser indicatiu (modo no marcat, enunciació objectiva d'una informació, exposició de l'acció), subjuntiu (és el modo del dubte, la provabilitat, el desig, l'esperança, el temor i de les fòrmules de cortesia) o imperatiu (modo del manament, la petició, l'orde, el consell). Est últim modo no té primera persona del singular.
- e) **L'aspecte:** expressa l'estat actual de l'acció, és dir, si està acabada o no ho està en el moment de la parla; pot ser perfectiu si l'acció es considera acabada (cas del passat pròxim, pretèrit plusquamperfecte, pretèrit perfecte compost, futur compost, futur hipotètic compost, pretèrit perfecte de subjuntiu, pretèrit plusquamperfecte de subjuntiu) i imperfectiu si l'acció està desenrollant-se o denota una certa continuïtat o un transcurs (present, pretèrit imperfecte, futur imperfecte, futur hipotètic, present de subjuntiu i pretèrit imperfecte de subjuntiu).
- f) **La veu:** indica la relació gramatical entre el verb, el subjecte i l'objecte; pot ser activa (el subjecte realisa l'acció) o passiva (el subjecte passa a ser el complement agent de l'acció verbal i esta recau sobre lo que era l'objecte directe en la veu activa). La veu passiva es construïx en el verb *ser* i el participi del verb que es vol conjugar, este concordarà en gènere i en número en el subjecte.

El verb *ser* funciona, per tant, com a auxiliar i és el portador de l'informació gramatical i temporal per mig dels morfemes de modo, temps, número i persona. El complement agent estarà introduït per la preposició *per* i ocasionalment per la preposició *de*:

El president explica els objectius als treballadors.

En l'oració anterior, en veu activa, el subjecte agent és *el president* i l'objecte directe *els objectius*. Per contra, en la seua corresponent en veu passiva:

Els objectius són explicats als treballadors pel president.

el subjecte pacient és *els objectius* i el complement agent és *el president*. Notem que el verb se conjuga també en veu passiva: *són explicats* (participi concordat en el subjecte pacient)

A voltes el complement agent de la frase passiva pot ser omés:

Els objectius són explicats als treballadors.

El valencià pot expressar també la veu passiva per mig de construccions reflexives. En este cas el verb se pronominalisa, se flexiona en la forma activa i s'omet el complement agent:

S'expliquen els objectius als treballadors.

En valencià, la veu passiva és considerada més formal que l'activa, motiu pel qual és més usada en mijos escrits i en lliteratura que en el llenguatge parlat, a on sol utilitzar-se més la veu activa.

18.2.1. Característiques generals de les conjugacions

18.2.1.1. Verbs acabats en -ar

Els verbs de la primera conjugació són tots regulars a excepció dels verbs *anar*, *estar* i l'arcaic i defectiu *dar*. Com a model general dels verbs regulars d'este grup prenim el verb *donar*.

18.2.1.2. Verbs acabats en -er, -re, -r

Els verbs regulars del segon grup segueixen els models de *combatre* quan acaben en *-re*, i de *témer* quan acaben en *-er*. Estos dos models de verbs se consideren *purs*. La característica que definix a estos verbs i per la qual se'ls identifica és que la raïl del verb coincidix en la primera persona del singular del present d'indicatiu: *yo tem*, *yo combat*.

Trobem també en el segon grup de verbs els *velarisats*, és dir, aquells que afigen una *-c* en la primera persona del present d'indicatiu, com ara *concloure*, *meréixer*: *yo concloc*, *yo mereixc*. La velarisació de la primera persona del present d'indicatiu afecta posteriorment a la conjugació de manera que una consonant velar reapareixerà novament en el pretèrit perfecte d'indicatiu i en el present i imperfecte de subjuntiu: *yo concloguí*, *yo concloga*, *yo concloguera*; *yo mereixquí*, *yo mereixca*, *yo mereixquera*.

Com se pot comprovar en est últim eixemple, la consonant velar (*-c-*) pot mantindre's o canviar-se per la seua corresponent sonora (*-g*) segons el context fonètic. Si el radical del present d'indicatiu acaba en un sò sonor, el subjuntiu i el perfecte d'indicatiu canviaran la consonant velar sorda per la consonant velar sonora.

Si pel contrari el radical acaba en un sò sort se sol mantindre la velar sorda en la conjugació. Els verbs el radical del qual acaba en *-x* (*-àixer*, *-éixer*) tenen una consonant velar sorda (*-c-* / *-qu-*) llevat dels verbs *conéixer*, *paréixer*, *amanéixer* i derivats:

defendre, radical: *defen-* > *yo defenc*, *yo defenguera*.

nàixer, radical: *naix-* > *yo naixc*, *yo naixca*.

Existixen alguns verbs que presenten dos formes, una velarisada i una atra no velarisada, puix la velarisació és un fenomen que encara està en procés d'evolució en la llengua viva. És el cas per eixemple del verb *vendre*, que en l'imperfecte de subjuntiu i el perfecte d'indicatiu té vives les dos variants.

En estos casos el criteri general a seguir és utilitzar les formes velarisades quan estes han fet desaparéixer a les no velarisades i, en els casos en que coexistixen les dos formes, utilitzar preferiblement la no velarisada en els registres formals i lliteraris; en un registre familiar són admissibles les dos formes.

VERP VENDRE

<i>Formes velarisades</i>		<i>Formes no velarisades</i>	
Perfecte d'indicatiu	Imperfecte de subjuntiu	Perfecte d'indicatiu	Imperfecte de subjuntiu
<i>venguí</i>	<i>venguera</i>	<i>vení</i>	<i>venera</i>
<i>vengueres</i>	<i>vengueres</i>	<i>veneres</i>	<i>veneres</i>
<i>vengué</i>	<i>venguera</i>	<i>vené</i>	<i>venera</i>
<i>venguérem</i>	<i>venguérem</i>	<i>venérem</i>	<i>venérem</i>
<i>venguéreu</i>	<i>venguéreu</i>	<i>venéreu</i>	<i>venéreu</i>
<i>vengueren</i>	<i>vengueren</i>	<i>veneren</i>	<i>veneren</i>

Tant en els verps purs com en els velarisats podem observar dos subgrups segons com formen el futur i el futur hipotètic. Si afigen la terminació de futur a l'infinitiu se consideren regulars: és el cas de *véncer, témer, córrer, conéixer...* En cas de que el verp perga la *-e-* de l'infinitiu, parlarem de verps irregulars com *cabre, rompre, batre, perdre, valdre, dispondre*, etc.

Presentem a continuació una classificació no exhaustiva d'alguns verps. S'ha de dir, no obstant, que molts dels verps ací classificats tenen formes irregulars, especialment en el present d'indicatiu, pero segueixen una conjugació pura o velarisada.

VERPS PURS (<i>témer > yo tem, yo tema</i>)			
<i>abatre</i>	<i>concebre</i>	<i>ometre</i>	<i>retre</i>
<i>acometre</i>	<i>convéncer</i>	<i>percebre</i>	<i>saber</i>
<i>admetre</i>	<i>corrompre</i>	<i>permetre</i>	<i>sometre</i>
<i>apercebre</i>	<i>debatre</i>	<i>prémer</i>	<i>témer</i>
<i>arremetre</i>	<i>destòrcer</i>	<i>prorrompre</i>	<i>tòrcer</i>
<i>batre</i>	<i>emetre</i>	<i>rebatre</i>	<i>trametre</i>
<i>cabre</i>	<i>esprémer</i>	<i>rebre</i>	<i>véncer</i>
<i>combatre</i>	<i>interrompre</i>	<i>remetre</i>	
<i>comprometre</i>	<i>metre</i>	<i>retòrcer</i>	

VERPS VELARISATS (<i>concloure -> yo concloc, yo concloga</i>)			
<i>absoldre</i>	<i>desprendre</i>	<i>incloure</i>	<i>previndre</i>
<i>atendre</i>	<i>difondre</i>	<i>jaure</i>	<i>promoure</i>
<i>atényer</i>	<i>dir</i>	<i>meréixer</i>	<i>propondre</i>
<i>beure</i>	<i>discórrer</i>	<i>modalre</i>	<i>raure</i>
<i>caldre</i>	<i>doldre</i>	<i>moure</i>	<i>recaure</i>
<i>caure</i>	<i>dur</i>	<i>nàixer</i>	<i>recórrer</i>
<i>cerndre</i>	<i>encendre</i>	<i>ocórrer</i>	<i>repondre</i>
<i>compondre</i>	<i>entendre</i>	<i>ofendre</i>	<i>resoldre</i>
<i>concloure</i>	<i>equivaldre</i>	<i>oldre</i>	<i>riure</i>
<i>concórrer</i>	<i>escórrer</i>	<i>oure</i>	<i>ser</i>
<i>conéixer</i>	<i>escriure</i>	<i>paréixer</i>	<i>soldre</i>
<i>confondre</i>	<i>estrényer</i>	<i>perdre</i>	<i>tindre</i>
<i>constrényer</i>	<i>excloure</i>	<i>permanéixer</i>	<i>traure</i>
<i>córrer</i>	<i>expondre</i>	<i>pertànyer</i>	<i>valdre</i>
<i>còure</i>	<i>fendre</i>	<i>plànyer</i>	<i>vindre</i>
<i>créixer</i>	<i>fényer</i>	<i>poder</i>	<i>viure</i>
<i>creure</i>	<i>fer</i>	<i>pondre</i>	<i>voler</i>
<i>defendre</i>	<i>fondre</i>	<i>pospondre</i>	
<i>desconéixer</i>	<i>haver</i>	<i>prendre</i>	

18.2.1.3. Els verps acabats en -ir

La tercera conjugació presenta dos grans grups: els verps *purs*, que són aquells que es flexionen unint directament al radical en les desinències corresponents; i els verps *incoatius*, que són aquells que entre el radical i la desinència, afigen un increment incoatiu format per l'infix *-x-* / *-xc-*.

Est increment únicament es produïx en els presents d'indicatiu i subjuntiu, en les tres persones del singular i en la tercera del plural. Al mateix temps, els verps purs de la tercera conjugació es subdividixen en velarisats i no velarisats seguint els mateixos criteris que els verps del segon grup.

No obstant, la velarisació no afecta per igual a tots els verbs. En el verb *morir*, la velarisació afecta igualment a la 1ª persona del present d'indicatiu *yo muic* i al present de subjuntiu *yo muiga...* pero en l'imperatiu i en el perfecte de subjuntiu coexistixen també les formes no velarisades en les velarisades, que encara no han fet desaparèixer a les primeres (vore 18.8.12. VERP MORIR). Les primeres formes seran correctes per a un registre formal o lliterari, les segones se poden acceptar a nivell coloquial o familiar. En el verb *dormir* ocorre un fenomen anàlec: *yo dorc, dorga...* han substituït les formes antigues *yo dorm, dorma*, pero encara coexistixen *dormí / dorguí i dormira / dorguera*.

S'ha de tindre en conte que en valencià actual la majoria dels verbs velarisats, en construir el present de subjuntiu, convertixen la *c* en una *g*: diem *lloga* i no **llija, fuiggues* i no **fuges, dorga* i no **dorma*. Per últim, havem de recordar que el valencià estàndart no contempla la doble flexió de determinats verbs d'este grup. Els que són purs no admeten una variant incoativa. Com a orientació, ací tenim una classificació no exhaustiva d'alguns verbs d'este tercer grup:

VERPS PURS (<i>fregir</i> -> <i>yo frigc, yo frigga</i>)			
NO VELARISATS	VELARISATS		
<i>ajopir</i>	<i>adormir</i>	<i>dormir</i>	<i>obrir</i>
<i>assentir</i>	<i>afegir</i>	<i>eixir</i>	<i>omplir</i>
<i>consentir</i>	<i>afligir</i>	<i>encollir</i>	<i>regir</i>
<i>escopir</i>	<i>bollir</i>	<i>engolir</i>	<i>renyir</i>
<i>mentir</i>	<i>brunyir</i>	<i>fregir</i>	<i>rostir</i>
<i>puadir</i>	<i>cloixir</i>	<i>fugir</i>	<i>sobreeixir</i>
<i>rostir</i> ²³³	<i>collir</i>	<i>grunyir</i>	<i>teixir</i>
<i>sentir</i>	<i>corregir</i>	<i>junyir</i>	<i>tenyir</i>
<i>vestir</i>	<i>cosir</i>	<i>llegir</i>	<i>tossir</i>
	<i>defugir</i>	<i>monyir</i>	
	<i>destenyir</i>	<i>morir</i>	

²³³ *Rostir* és l'únic verb per al qual s'accepta normativament tant la flexió no velarisada (*yo rust, yo rusta...*) com velarisada (*yo rusc, yo rusca...*). En el cas de *sentir* i derivats, la flexió velarisada s'accepta junt a la no velarisada en la primera persona del present d'indicatiu (*yo senc / yo sent*) pero en el present de subjuntiu, en un us estàndart, només s'accepta la no velarisada: (*yo senta, tu sentes...*).

VERPS INCOATIUS (<i>acodir -> yo acodixc, yo acodixca</i>)			
<i>ablanir</i>	<i>aplaudir</i>	<i>eixercir</i>	<i>presidir</i>
<i>abolir</i>	<i>argüir</i>	<i>enfolir</i>	<i>produir</i>
<i>abrasir</i>	<i>arredonir</i>	<i>enforfoguir</i>	<i>protegir</i>
<i>absorbir</i>	<i>assaborir</i>	<i>engroguir</i>	<i>proveir</i>
<i>aclarir</i>	<i>assistir</i>	<i>ennegrir</i>	<i>repetir</i>
<i>acodir</i>	<i>assumir</i>	<i>fruir</i>	<i>residir</i>
<i>acollir</i>	<i>atordir</i>	<i>impartir</i>	<i>reunir</i>
<i>acovardir</i>	<i>atrevir-se</i>	<i>impedir</i>	<i>rugir</i>
<i>adherir</i>	<i>atribuir</i>	<i>incidir</i>	<i>seduir</i>
<i>adquirir</i>	<i>avergonyir</i>	<i>incomplir</i>	<i>seguir</i>
<i>aduir</i>	<i>avorrir</i>	<i>lluir</i>	<i>servir</i>
<i>advertir</i>	<i>complir</i>	<i>obedir</i>	<i>traduir</i>
<i>agrair</i>	<i>conduir</i>	<i>oferir</i>	<i>unir</i>
<i>agredir</i>	<i>corregir</i>	<i>precedir</i>	
<i>apetir</i>	<i>distinguir</i>	<i>prescindir</i>	

18.3. ELS TEMPS VERBALS

El temps del verb nos indica en quin moment s'està realisant l'acció de la frase. Per a expressar els diversos temps verbals en valencià s'afigen unes terminacions a la raïl del verb que aportaran eixa significació temporal. Aixina cada temps verbal tindrà unes terminacions a banda de les pròpies de persona i número:

canten → *cant-en*

cantaven → *cant-a-v-en*

En estos dos casos *cant-* seria el radical, el qual aporta la significació lèxica, i *-en* o *-aven* nos donen l'informació gramatical, sent *-en* la desinència de tercera persona del plural, *-a* la vocal temàtica que nos indica que este verb pertany al primer grup i *-v-* la terminació que nos indica el temps verbal, en este cas imperfecte d'indicatiu.

Cada conjugació i temps verbal tindrà unes terminacions diferents, açò és lo que conforma la flexió del verb. En valencià trobem temps verbals simples i temps verbals composts. Els temps verbals simples són aquells que es formen a partir de la raïl del verb. Els temps composts se construeixen en els temps simples del verb *haver* i el participi del verb que s'està conjugant.

En general, la forma del participi és el masculí singular. No obstant, si la forma verbal va precedida d'un pronom personal d'objecte directe el participi concordarà en gènere i número en este pronom:

He vist la pel·lícula. L'he vista este matí.

Han comprat els llibres. Els han comprats en la Fira del Llibre.

Els temps verbals són els següents:

Modo Indicativu		Modo Subjuntiu		Modo Imperativu
Temps simples	Temps composts	Temps simples	Temps composts	Temps simples
<i>present</i>	<i>passat pròxim</i>	<i>present</i>	<i>pretèrit perfecte</i>	<i>present</i>
<i>pretèrit imperfecte</i>	<i>pretèrit plusquamperfecte</i>	<i>pretèrit imperfecte</i>	<i>pretèrit plusquamperfecte</i>	
<i>pretèrit perfecte simple</i>	<i>pretèrit perfecte compost</i>			
<i>pretèrit perfecte perifràstic</i>				
<i>futur imperfecte</i>	<i>futur perfecte</i>			
<i>futur hipotètic</i>	<i>futur hipotètic compost</i>			

18.3.1. Conjugació del verb HAVER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT he has ha hem / havem heu / haveu han	PASSAT PRÒXIM he hagut has hagut ha hagut hem / havem hagut heu / haveu hagut han hagut	PRESENT haja hages haja hajam hajau hagen	PRET. PERFECTE haja hagut hages hagut haja hagut hajam hagut hajau hagut hagen hagut
PRET. IMPERFECTE havia havies havia haviem havíeu havien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia hagut havies hagut havia hagut haviem hagut havíeu hagut havien hagut	PRET. IMPERFECTE haguera hagueres haguera haguérem haguéreu hagueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera hagut hagueres hagut haguera hagut haguérem hagut haguéreu hagut hagueren hagut
PRETÈRIT PERFECTE haguí hagueres hagué haguérem haguéreu hagueren	PRET. PERFECTE COMPOST haguí hagut hagueres hagut hagué hagut haguérem hagut haguéreu hagut hagueren hagut	Modo Imperatiu	
		PRESENT hages haja hajam hajau hagen	
FUTUR IMPERFECTE hauré hauràs haurà haurem haureu hauran	FUTUR PERFECTE hauré hagut hauràs hagut haurà hagut haurem hagut haureu hagut hauran hagut	Infinitiu	
		Simple haver	Compost haver hagut
		Gerundi	
		Simple havent	Compost havent hagut
FUTUR HIPOTÈTIC hauria hauries hauria hauríem hauríeu haurien	FUT. HIP. COMPOST hauria hagut hauries hagut hauria hagut hauríem hagut hauríeu hagut haurien hagut	Participi	
		Singular masculí hagut	Plural masculí haguts
		Singular femení haguda	Plural femení hagudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig haver vares haver va haver vàrem haver vàreu haver varen haver	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver hagut vares haver hagut va haver hagut vàrem haver hagut vàreu haver hagut varen haver hagut		

En el present d'indicatiu, existixen també les formes dialectals *haig* i *hai*, que no són pròpies d'un us estàndart de la llengua.

A nivell oral és general l'obertura de la *e* (fins convertir-se en una *a*) en la 1ª persona del singular *he*, la 1ª del plural *hem* i la 2ª del plural *heu*, pronunciades [a], [am], [au], respectivament. Esta pronunciació no té reflex en la llengua escrita, la qual manté el vocalisme clàssic que donà lloc, per eixemple, al temps futur (*cantar he* > *cantaré*, *cantar hem* > *cantarem*, *cantar heu* > *cantareu*, etc.).

Les formes de la 1^a i 2ª persona del plural *havem* i *haveu* són etimològiques, clàssiques i vives en valencià actual, igual de recomanables que les formes *hem* i *heu*, també clàssiques.

En el gerundi, la variant velarisada *haguent* no és pròpia del valencià estàndart.

No són normatives tampoc les formes *hàgem*, *hàgeu* ni les coloquials *haigga* / *haigca*, *haiggues* / *haigques*, *haigga* / *haigca*, *haiggam* / *haigcam*, *haiggau* / *haigcau*, *haigguen* / *haigquen*.

La tercera persona del singular, acompanyada pel pronom *hi* (*hi ha*, *hi haguera*, *hi havia*...) és una construcció impersonal de gran vitalitat:

Hi havia moltíssimes moques en la plaja.

Hi ha un chic que pregunta per tu.

La variant en plural en construccions com *hi han*, *hi hagueren*, *hi havien*... és també acceptada en un model de llengua estàndart:

Hi han tres parotets en la font.

Quan anàrem a per les entrades hi hagueren punyades per elles.

18.3.2. Valors dels temps verbals

Els temps verbals poden assumir diversos valors determinats, be pel context llingüístic, be pel mateix context situacional. Podem classificar els temps verbals en absoluts si situen l'acció verbal en el present, passat o futur sense necessitar d'una altra referència temporal o ningun altre temps verbal per a indicar el moment de l'acció; o en relatius si necessiten del context o d'un altre verb per a situar els fets.

Són temps absoluts el present, el passat pròxim, el perfecte simple i el futur imperfecte. Són, per tant, temps relatius l'imperfecte, el futur hipotètic, el plusquamperfecte, el perfecte compost, el futur hipotètic i el futur compost.

Els temps de subjuntiu precisen en la majoria dels casos d'un context per a determinar el seu espai temporal.

18.3.2.1. Els temps d'indicatiu

i. Present

El present indica que l'acció del verb ocorre en el moment actual de la parla:

Eixim del cine (en este moment).

No obstant, pot indicar també que l'acció del verb és una acció habitual que es realisa en freqüència:

Fem deport tots els dumenge (hui no té per qué ser dumenge).

El present pot ser també un present històric, en el qual l'acció es realisà en un moment passat pero per la seua importància se conta com a present:

En 1915 la Diputació de València funda la Real Acadèmia de Cultura Valenciana.

Un valor similar és el del present narratiu, a on l'acció sol ser simultànea o molt pròxima a una atra contada en passat:

Entrà per la porta i va i li diu al del banc que no té diners per a pagar el deute.

El present pot tindre també un valor de futur, indicant que l'acció del verb se produirà en un moment posterior al moment de parla:

Despusdemà dinem en tos pares.

Un altre valor del present d'indicatiu és l'intemporal:

Sorolla és un gran pintor valencià.

Per últim pot tindre un valor similar a l'imperatiu denotant una orde de manera implícita:

Parles en el periodiste i et disculpes.

ii. Pretèrit imperfecte

El pretèrit imperfecte pot descriure coses, fets o persones del passat. És el temps utilisat per a fer descripció del passat:

La casa era blanca, estava a la vora de la mar. Pareixia ancorada en el sigle XIX.

Pot expressar també accions passades que ocorrien en regularitat:

Els dumenges sempre anava al cine.

Indica una acció en el passat no acabada completament:

Maria arribava a sa casa en aquell moment.

Eixa acció no acabada pot ser simultànea a una altra acció en el passat, puntual o estable:

Maria arribava a sa casa quan tocaren per teléfon.

Maria arribava a sa casa quan yo estava llavant el pis.

El pretèrit imperfecte pot tindre també un valor de cortesia:

Volia preguntar-te una cosa.

iii. Pretèrit perfecte

Com el propi nom indica, el pretèrit perfecte és el temps verbal d'una acció passada i totalment acabada en relació en el moment de la parla:

Tornaren de vesprada.

El pretèrit perfecte simple (*unflí, feres, escriguérem...*) mostra una conjugació completa i pura sense recórrer a la perífrasis. El pretèrit perfecte perifràstic és un temps verbal que es construeix en les següents formes especials del verb *anar* més l'infinitiu del verb que s'està conjugant:

vaig

vares/vas

va

vàrem/vam

vàreu/vau

varen/van

Les segones formes que compareixen en la segona persona del singular i en les tres del plural (*vas, vam, vau, van*), constitueixen una flexió sintètica i sincopada que té manco tradició; les formes recomanables són les completes (*vares, vàrem, vàreu, varen*).

El pretèrit perfecte perifràstic (*vaig unflar, vares fer, vàrem escriure...*) s'utilisa, en algunes zones dialectals, en substitució del pretèrit perfecte simple (propi de la llengua clàssica, i hui predominant en el valencià central i en les terres del Vinalopó) o convivint en ell, puix són temporalment equivalents:

Varen tornar de vesprada. = Tornaren de vesprada.

En les vacances passades vàrem visitar Grècia. = En les vacances passades visitàrem Grècia.

La forma perifràstica és una forma molt més senzilla i idiomàticament més pobra, ja que el verb que es conjuga apareix sempre en infinitiu. Per a conservar la riquesa llingüística del nostre idioma i en atenció a la tradició literària, se recomana l'utilització preferent del temps simple en la llengua estàndard; si bé, òbviament, tant el perfecte simple com el perifràstic són correctes i poden alternar-se en un mateix escrit o alocució.

iv. Futur imperfecte

Este temps verbal indica una acció que ocorrerà en un moment posterior al moment de parla o que està prevista que ocórrega:

Enguany estudiarem història moderna i contemporànea.

¡Dilluns tindràs díhuit anys ya!

El futur imperfecte pot expressar també una provabilitat enunciada pel parlant que pot ser referida a un temps present o futur:

Segurament vindran en tren. (hui o demà)

Per un altre costat, indica el resultat o la conseqüència d'una condició prèvia:

Si lluïx el sol, eixiré a passejar.

Com el pretèrit imperfecte, un altre valor habitual d'este temps verbal és el de cortesia:

¿Me compraràs el diari quan ixques?

v. Futur hipotètic

Indica una acció posterior a una altra expressada en passat, normalment en pretèrit perfecte simple, i té un valor concessiu:

Me prometeren que no se n'encolliria.

La provabilitat o possibilitat, aixina com l'aproximació en este cas referida al passat s'expressa per mig d'este temps verbal:

Serien les deù de la nit quan arribàrem.

El joguet me vindria a costar uns dèssset euros.

Els consells, les aspiracions, els desijos i una sèrie de valors subjectius s'expressen en el futur hipotètic:

M'agradaria viajar a Roma.

No hauries d'astralejar tant.

A tu t'encantaria viure en este poble.

Per últim, les peticions i els rebujos de cortesia se poden formular també en este temps verbal:

¿T'importaria obrir-me la porta?

vi. Passat pròxim

Indica una acció passada, acabada pero recent o interpretada pel parlant com a recent o pròxima.

Este matí he escoltat les campanes d'inici de les festes.

Has estat molt queferosa estes últimes setmanes.

Pot indicar també la conseqüència d'una acció passada:

Han rectificat des de que els castigàreu.

vii. Pretèrit plusquamperfecte

És un temps que indica una acció ya acabada anterior a una altra acció del passat:

Ya m'havia alçat quan has tocat a la porta.

viii. Pretèrit perfecte compost

Este temps indica una acció immediatament posterior a una altra acció passada i absolutament rematada.

Una volta haguérem dinat, alçàrem taula.

Alternativament, pot usar-se el perfecte perifràstic compost:

Una volta vàrem haver dinat, alçàrem taula.

ix. Futur perfecte

Este temps verbal indica una acció posterior a una altra acció també posterior al moment de parla que pot expressar-se en futur imperfecte o en un altre temps verbal:

*Segurament ya **haureu visitat** l'hivernàcul quan yo acabe.*

*Ell estudiarà per a l'examen mentres vosatres **haureu vist** ya la pel·lícula.*

Igualment pot utilitzar-se, com la forma simple, per a expressar la provabilitat:

***Hauran anat** cent i la mare.*

x. Futur hipotètic compost

Té un valor similar al futur hipotètic puix indica una acció posterior a un fet del passat, no obstant se percep l'acció com finalisada.

***Hauries vist** al chiquet si hagueres arribat abans.*

18.3.2.2. Els temps de subjuntiu

La possibilitat, el dubte o l'improvabilitat, el desig i l'esperança, el consell o la suggerència, l'emoció i els sentiments són expressats pel modo subjuntiu, és el modo de l'apreciació subjectiva del parlant en relació a l'acció. Per este motiu existixen una sèrie de verps o construccions verbals o adverbials que rigén este modo:

- *creure, paréixer, pensar*, en frase negativa o de dubte:

*No crec que **sigués** de veres lo que ha dit.*

*Pareix que **vullgues** tirar-nos* perquè equival a *Pareix com si **vullgueres** tirar-nos.*

*No pensava que **estiguéreu** tots d'acort.*

- *voler, desijar, molestar, preocupar, agradar...* en el cas de que introduïxquen una frase completiva:

*Voldria que **estigueres** en nosatros eixe dia.*

*Nos preocupava que no **volguéreu** firmar l'acort.*

- perífrasis com *ser possible que, ser probable que, ser necessari que, ser menester que...*

*És probable que **estiguen** molestos pel canvi.*

És menester que vingau tots a l'hora.

Adverbis o locucions adverbials de dubte o incertea com *potser*, *tal volta*, *provablement* rigen el modo indicatiu encara que sol escoltar-se el modo subjuntiu, possiblement per influència del castellà:

Potser és cert lo que estàs dient pero yo no estic segura. / Potser siga cert lo que estàs dient pero yo no estic segura.

Provablement estan buscant-nos. / Provablement estiguen buscant-nos.

i. Present

Temporalment el present de subjuntiu situarà l'acció en el present o en el futur, pero mai se referirà a una acció passada:

Dubte que aplegues a temps. (referit al present o al futur, pero no al passat)

El valor de prohibició o negació d'una orde s'expressa en present de subjuntiu.

No tornes tart.

No mengeu en l'estora.

Les oracions completives introduïdes per un verp de temor utilisen el present de subjuntiu:

Tinc por que en caiga una bona.

Les oracions de relatiu que es referixen a una acció posterior utilisen preferentment el futur i no el subjuntiu:

Quan arribareu, parlarem del tema.

Te casaràs en qui voldràs.

ii. Pretèrit imperfecte

Pot indicar una acció situada tant en el present, com en el passat o el futur. S'utilisa per a expressar valors d'irrealitat:

No volia que ell vinguera. (referit al present o al passat)

M'agradaria que ho veres. (referit al present o al futur)

En les oracions de relatiu que indiquen una acció posterior en el passat és recomanable l'us del condicional, en conte de l'imperfecte de subjuntiu:

Diguí que qui vindria a l'hora convenguda s'encarregaria d'obrir la parada.
(recomanable) / *Diguí que qui vinguera a l'hora convenguda s'encarregara*
d'obrir la parada. (no recomanable)

iii. Pretèrit perfecte

Temporalment el pretèrit perfecte de subjuntiu situa l'acció en el passat o en el futur:

*No crec que **hages fet** lo correcte.* (passat)

*Compraré la casa quan **haja aforrat** lo suficient.* (futur)

iv. Pretèrit plusquamperfecte

El pretèrit plusquamperfecte de subjuntiu indica únicament una acció passada.

Haguera anat si m'ho hagueres dit.

18.3.2.3. L'imperatiu

L'imperatiu és el modo utilitzat per a expressar ordens, manaments i per açò mateix carix de la primera persona del singular. Les formes de tercera persona són les referides a *vosté/vostés*.

¡Vine en la yaya!

Òbriga la boca i diga "ah".

Anem un poc més de presseta o no aplegarem a temps.

Escolteu-me un moment.

Guarden coa, per favor.

En cas de voler-se referir a una persona no present en l'acte de parla l'apelació es farà en la construcció *que* + subjuntiu.

Que vaja l'alumne al despaig del director.

Que dinen els chiquets abans.

La prohibició o la negació d'una orde s'expressa per mig del subjuntiu.

No pintes en la paret.

18.4. LES FORMES NO PERSONALS DEL VERP

Constituïxen les formes no personals del verp l'infinitiu, el gerundi i el participi. Estes formes se consideren no personals perquè no presenten ningun morfema de persona, modo o temps i per tant no poden flexionar.

No obstant, el participi sí pot presentar morfemes de número i de gènere com havem vist adés en els temps verbals composts precedits d'un objecte directe en forma de pronom personal o en la veu passiva.

18.4.1. Infinitiu

Segons Fullana²³⁴ l'infinitiu “expressa l'estat o l'acció del verp d'una manera general, sense senyalar número ni persona” i s'utilisa per a enunciar els verps. Aixina, hem parlat del verp *donar*, *témer*, *concloure*, *fregir*, *haver*, *ser* ... La vocal de les terminacions de l'infinitiu, dita vocal temàtica, classifica els verps en tres grans grups:

- els verps acabats en –ar (primer grup): *donar*, *parlar*, *estar*, *anar*...
- els verps acabats en –er, -re, -r (segon grup): *témer*, *concloure*, *beure*, *dir*, *fer*, *dur*...
- els verps acabats en –ir (tercer grup): *acodir*, *fregir*, *sentir*, *partir*...

Com havem pogut observar en els models verbals dels diferents grups, l'infinitiu pot ser simple (*donar*, *témer*...) i pot ser compost, formant-se en est últim cas en l'infinitiu del verp *haver* i el participi del verp que s'està conjugant: *haver donat*, *haver temut*... Est infinitiu compost s'utilisa sobretot en construccions perifràstiques:

D'haver sabut lo que anava a ocórrer no haguera anat.

L'infinitiu està considerat com substantiu verbal i com a tal podrà funcionar com a subjecte, atribut, complement del nom o de l'adjectiu, objecte directe, complement circumstancial...:

Dir-ho no fa mal a ningú. (subjecte)

L'alternativa és votar. (atribut)

He perdut la maquineta de fer punta. (complement del nom)

Els clients volien comprar. (objecte directe)

Ho parlarem en tornar. (complement circumstancial)

²³⁴ *Gramàtica elemental de la llengua valenciana*, p. 95. Centre de Cultura Valenciana, València C., 1915

Com a substantiu trobem molts casos de plena lexicalització de l'infinitiu permetent la flexió de número:

Sempre nos dona els dinars en les seues gràcies.

Els sers humans són com alguns animals.

L'actualització dels verbs per mig de l'article definit és d'ús general, especialment quan l'infinitiu va seguit d'una preposició o quan va precedit d'un possessiu:

El resplandir dels rajos de sol l'animava.

Només sentir el seu alenar al seu costat el fea feliç.

Davant d'infinitius, s'usa sempre l'article definit si l'infinitiu està prèviament lexicalitzat com a substantiu:

Els cantars més valencians són les albaides i el cant d'estil

El malestar de la gent era comprensible

Me preocupa molt qué nos depararà el pervindre

A nivell normatiu, ha d'advertir-se que en alguns verbs s'ha donat una evolució o tria històrica en les formes de l'infinitiu, partint en molts casos des d'una coexistència inicial de les dos formes en l'època dels clàssics. És el cas, per eixemple, de:

ser (antic *ésser*)

tindre (antic i dialectal *tenir*)

vindre (antic i dialectal *venir*)

valdre (antic *valer*)

vore (antic *veure*)

unflar (antic i dialectal *inflar*)

cabre (antic *caber*)

defendre (antic i dialectal *defensar*)

ofendre (antic i dialectal *ofensar*)

paréixer (antic *parer*, usat hui només com a substantiu)

soldre (antic *soler*)

pondre (antic *ponre*)

molldre (antic *molre*)

Per ser les formes actuals valencianes s'ha d'utilitzar la primera forma (*ser, tindre, vindre...*) considerant-se la segona (*ésser, tenir, venir...*) arcaica i en algun cas hui dialectal en la llengua valenciana.

Entre les funcions de l'infinitiu trobem també la de formar part de nombroses perífrasis verbals: *anar a* + infinitiu, *posar-se a* + infinitiu, *arribar a* + infinitiu, *haver de* + infinitiu, *no caldre* + infinitiu, etc.

Vaig a comprar, ara torne.

Nos posàrem a parlar i no nos gitàrem fins les tres.

El chiquet arribarà a ser algú important.

Has d'estudiar un poquet més.

No cal comprar arròs per al dinar.

Per a indicar una obligació general s'ha d'utilitzar l'imperatiu de segona persona del singular o el plural, segons el context, i no l'infinitiu.²³⁵

No fumen. en lloc de *No fumar.*

Alceu la mà per a parlar. en lloc de *Alçar la mà per a parlar.*

Toque a la porta. en lloc de *Tocar a la porta.*

En tot cas se recomana l'ús de *vosté* o *vostés* per ad esta classe de formulacions sempre que siga possible.

En cas de que l'obligació estiga introduïda per uns altres elements, sí podem utilitzar l'infinitiu. És el cas de la preposició *a*:

A dinar, que ya és hora.

Prohibit fumar.

És obligatori alçar la mà per a parlar.

S'aconsella tocar a la porta.

18.4.2. Gerundi

Esta forma no personal està considerada com a adverbí verbal, és dir, que en moltes oracions pot funcionar com a adverbí, sintàcticament complement circumstancial:

²³⁵ No obstant, l'ús de l'infinitiu és acceptable quan se tracta d'una suggerència: *Vore el capítul següent per a més informació* (= *Pot vore's el capítul següent per a més informació*)

Sempre fas les coses corrent.

Els guanyadors, plorant de felicitat, besaren al venedor de loteria.

Anant aixina per la vida, acabarà malament.

Semànticament, el gerundi denota una acció imperfecta, inacabada, durativa:

Tornant a casa s'encontraren en uns amics.

En este sentit pot indicar també que l'acció és simultànea a l'atra expressada en l'oració pero mentres una és imperfecta (*tornar*) l'atra es considera perfecta (*encontrar-se en uns amics*). En ningun cas se considerarà una acció conseqüència de l'atra, per tant és incorrecte utilitzar el gerundi per a referir-se al resultat o l'efecte derivat d'una acció:

*Se cremà en l'oli **i esclatà** a plorar.* (correcte)

*Se cremà en l'oli **esclatant** a plorar.* (incorrecte)

La formació del gerundi es farà afegint la terminació *-ant* al radical dels verps del primer grup acabats en *-ar*; *-ent* als verps del segon grup acabats en *-er / -re / -r*; i *-int* als del tercer grup acabats en *-ir*. Els verps en els quals el radical acaba en *-u* (*caure, còure...*) esta vocal cau per a formar el gerundi. En ocasions eixa *-u-* se substituïx per una *-v-* en el gerundi:

traure > traent

caure > caent

còure > coent

beure > bevent

escriure > escrivint

viure > vivint

El verp *prendre* presenta dos gerundis igualment correctes: el regular *prenent* i l'irregular *prenint*, abdós clàssics i correctes, si be hui és més general *prenint*, per lo que es recomana el seu us.

Per una atra banda, podem trobar certs verps del segon grup i algun atre del primer i tercer a on el gerundi patix –especialment, en el valencià central– una velarisació d'aparició moderna.

Esta velarisació es deu a l'analogia que fa el parlant en el radical de la primera persona del singular del present d'indicatiu i està més estesa en uns verps que en uns atres. En tot cas, hauria d'evitar-se en registres formals.

<i>Estàndart</i>	<i>Dialectal</i>
<i>caent</i>	<i>caiguent</i>
<i>collint</i>	<i>cullguent</i>
<i>corrent</i>	<i>correguent</i>
<i>cosint</i>	<i>cusguent/cusquent</i>
<i>creent</i>	<i>creguent</i>
<i>dient</i>	<i>diguent</i>
<i>dormint</i>	<i>dorguent</i>
<i>duent</i>	<i>duguent</i>
<i>eixint</i>	<i>ixquent</i>
<i>estant</i>	<i>estiguent/estaguent</i>
<i>havent</i>	<i>haguent</i>
<i>llegint</i>	<i>lligguent</i>
<i>morint</i>	<i>muiguent</i>
<i>obrint</i>	<i>obriguent</i>
<i>omplint</i>	<i>ompliguent</i>
<i>podent</i>	<i>poguent</i>
<i>renyint</i>	<i>rinyguent</i>
<i>rient</i>	<i>riguent</i>
<i>sent</i>	<i>siguent</i>
<i>tenint</i>	<i>tinguent</i>
<i>traent</i>	<i>traguent</i>
<i>valent</i>	<i>valguent</i>
<i>veent</i>	<i>veguent/vegent</i>
<i>venint</i>	<i>vinguent</i>

El gerundi presenta també un gerundi compost que es construeix en el gerundi del verb *haver* (*havent*) i el participi del verb que estem conjugant: *havent donat*, *havent temut*, *havent eixit*... El gerundi compost expressa una acció acabada anterior a la del verb de l'oració principal:

Havent raonat sobre l'assunt, prengueren una decisió.

Com l'infinitiu, el gerundi forma part de moltes perífrasis verbals que tindran un sentit duratiu com *estar* + gerundi, *vindre* + gerundi, *anar* + gerundi...

Estem jugant a les cartes.

Venien cantant en el coche.

Anem acabant la reunió que hem d'anar-nos-en.

18.4.3. Participi

El participi és u dels constituents dels temps composts, junt en el verp *haver*, o de la veu passiva i denotarà que l'acció expressada per ell està acabada o complida. Considerat com a adjectiu verbal, ha de concordar en gènere i número en el substantiu al qual es referix i podrà realisar les funcions d'un adjectiu en una oració (atribut, complement del nom, complement predicatiu ...):

*Els documents **impresos** no eren els correctes.* (complement del nom)

*Pasqual està **dolgut**.* (atribut)

*M'he sentit **abandonada**.* (complement predicatiu)

*Actuaren **condicionats** per la situació.* (complement predicatiu)

Pot introduir una proposició que indique el modo, la causa o la circumstància de l'acció principal:

*Sílvia, **cegada** en la faena, no veia les hores passar.*

*Els científics, **animats** pel resultat de l'investigació, ho intentaren novament.*

***Establides** les normes del joc, escomençaren a jugar.*

Presenta, per tant, variació de gènere i número encara que en els temps composts la forma habitual és la de masculí singular.

Com ya s'ha dit adés, si la forma composta està precedida d'un pronom de complement d'objecte directe (*el, la, els, les*) el participi ha de concordar en gènere i número en aquell:

*¿La teua camiseta? L'he **vista** damunt del llit.*

Este fenomen propi del valencià afecta especialment a les formes femenines i s'escolta en menor freqüència en els plurals.

*Els calcetins, els he **llavats** este matí.* (estrany o poc habitual)

No hem d'oblidar que la caiguda de la *d* intervocàlica, que afecta especialment als participis de la primera conjugació (acabats en *-ada*), no es reflectix en l'escritura a pesar de que a nivell oral és preceptiva en valencià estàndart.

En la veu passiva el participi també concorda en gènere i en número en el subjecte pacient:

Els resultats electorals són interpretats per l'analiste.

Semànticament, el participi té un valor perfectiu i per tant les accions que en ell s'expressen se consideren en general acabades. Si el participi va unit directament al substantiu indica que l'acció expressada per ell ja ha recaigut sobre este substantiu.

Una empresa estafada

Morfològicament, com a norma general direm que les desinències o terminacions pròpies del participi són:

1^r grup: *-at, -ada, -ats, -ades lliberat, llibeada, lliberats, lliberades*

2ⁿ grup: *-ut, -uda, -uts, -udes temut, temuda, temuts, temudes*

3^r grup: *-it, -ida, -its, -ides sentit, sentida, sentits, sentides*

Pero *dur* fa *dut, duta, duts, dutes*.

Els verps velarisats del segon grup prenen una consonant velar en el participi: *calgut, naixcut*. Existix un gran número de participis irregulars en el segon i tercer grup les terminacions dels quals poden resumir-se com se presenta a continuació:

- verp *metre* i composts i verps acabats en *-endre* fan el participi en *–és, -esa, -esos, -eses*:²³⁶ *remés, remesa, remesos, remeses; comprés, compresa, compresos, compreses*.
- verps acabats en *–andre* fan el participi en *–às, -asa, -asos, -ases*: *romàs, romasa, romasos, romases*.
- verps acabats en *–ondre* fan el participi en *–ost, -osta, -osts, -ostes*:²³⁷ *propost, proposta, proposts, propostes*.
- verps acabats en *–ànyer* fan el participi en *–gut, -guda, -guts, -gudes*: *pertanygut, pertanyguda, pertanyguts, pertanygudes*.
- verps acabats en *–ényer* fan el participi en *–et, -eta, -ets, -etes*:²³⁸ *constret, constreta, constrets constretes*.

²³⁶ Excepte els verps *cerndre* i *vendre* que fan *cernut* i *venut*.

²³⁷ Excepte *fondre* i *tondre* que fan *fos* i *tos*.

- verps acabats en *-oldre* fan el participi en *-olt, -olta, -olts, -oltes*:²³⁹ *mòlt, mòlta, mòlts, mòltes*.

Unes atres excepcions del segon grup:

cloure: clos, closa, closos, closes

dir: dit, dita, dits, dites

escriure: escrit, escrita, escrits, escrites

fer: fet, feta, fets, fetes

riure: rist, rista, rists, ristes

traure: tret, treta, trets, tretes

viure: vixcut, vixcuda, vixcuts, vixcudes

vore: vist, vista, vists, vistes

Uns atres participis irregulars del tercer grup són:

cobrir: cobert, coberta, coberts, cobertes

morir: mort, morta, morts, mortes

obrir: obert, oberta, oberts, obertes

18.4.3.1. Dobles participis

En valencià alguns verps presenten dos formes diferents del participi. En molts casos una d'elles era l'usual en la llengua antiga o clàssica (*establert, complert*) –formes hui inexistents en valencià– i l'atra la de la llengua moderna (*establit, complit*). Els verps que tenen este doble participi són *complir, establir, oferir, omplir, reblir, sofrir, suplir*.

<i>arcaic</i>	<i>modern</i>
<i>complert</i>	<i>complit</i>
<i>establert</i>	<i>establit</i>
<i>ofert</i>	<i>oferit</i>
<i>omplert</i>	<i>omplit</i>

²³⁸ Excepte *fényer* que fa *fenygut*.

²³⁹ Excepte els verps *soldre, oldre* i *doldre* que fan *solgut, olgut* i *dolgut*.

arcaic *modern*

reblert *reblit*

sofert *sofrit*

suplert *suplit*

En el cas del participi del verb *oferir*, la forma arcaica i irregular femenina *oferta* s'ha substantivat i funciona com un substantiu:

L'oferta només serà vàlida durant decembre i giner.

Açò també succeïx en els dos participis del verb *imprimir*, el regular *imprimit* i l'irregular *imprés*; ambdós són correctes i actuen com a participi, però l'irregular *imprés*, actua ademés com a substantiu:

El bolletí imprimit/imprés es d'enguany però L'imprés s'ha de reomplir completament (en este segon cas *imprés* actua com a substantiu).

En el verb *omplir*, si el participi s'utilisa com a adjectiu no pren les formes *omplit*, *omplida*, *omplits*, *omplides*, sino *ple*, *plena*, *plens*, *plenes*:

Hem omplit les marraixes però Les marraixes plenes pesen més i no **Les marraixes omplides pesen més*.

Per este fet en la llengua coloquial i per analogia, ha aparegut modernament un verb inexistent com és **plenar*.

El verb *nàixer* té dos participis: u antic, *nat*, i l'atre modern, *naixcut*²⁴⁰. La forma antiga hui només se conserva aglutinada en adjectius com *adnat*, *connat*, *innat*, *nonat*, *neonat*...

Els verbs *tindre* i *vindre* prenen el radical arcaic *tenir* i *venir* per a formar el participi clàssic i hui molt estés *tengut*, *tenguda*, *tenguts*, *tengudes* i *vengut*, *venguda*, *venguts*, *vengudes*, però també existixen les variants modernes *tingut*, *tinguda*, *tinguts*, *tingudes* i *vingut*, *vinguda*, *vinguts*, *vingudes*, ambdós formes coexistixen hui i són correctes.²⁴¹

En algun cas han aplegat fins a hui els dos participis d'un verb, com ara els del verb *obtindre*; *obtés* i *obtengut* (o *obtingut*), els dos clàssics. Seguiuen convivint en la llengua moderna i ambdós són correctes.

²⁴⁰ La grafia *nascut*, que alguns gramàtics donen, no es documenta en valencià fins al segle XX, per influència del català.

²⁴¹ En català han triomfat les formes *tingut*, *vingut* i derivats; en canvi, en valencià, mallorquí i occità es mantenen les etimològiques i clàssiques *tengut*, *vengut* i derivats.

Possiblement per analogia s'han format modernament els participis **mantés* de *mantindre* i **detés* de *detindre*, junt als clàssics, generals i normatius *mantengut / mantingut, detengut / detingut*.

El verb *oldre* té el participi clàssic i hui general *mòlt, mòlta, mòlts, mòltes*²⁴²; i modernament una forma dialectal *molgut, molguda, molguts, molgudes*, que no és general pero que també es considera correcta.

El verb *matar* fa el participi regular *matat, matada, matats, matades* i el verb *morir* fa *mort, morta, morts, mortes*, pero s'utilisa el participi de *morir* i no el de *matar* si actua com a adjectiu i sobretot si es referix a persones:

Eres home mort, te mataran si et veuen.

Els soldats morts en esta batalla seran recordats per qui els matà.

Diuen que ha mort a un home preferible a **Diuen que ha matat a un home*, pero *Diuen que matà a un home*.

A son germà l'ha mort un coche preferible a **A son germà l'ha matat un coche*, pero *A son germà el matà un coche*.

El veí ha mort un gos preferible a *El veí ha matat un gos*, que també és correcte.

El verb *còure* té dos participis referits cascú d'ells als dos significats que pot tindre el verb: *cuit, cuita, cuits, cuites* (referit als aliments) i *cogut, coguda, coguts, cogudes* (referit a les ferides):

Haveu cuit el dinar; L'arròs no està cuit; Li ha cogut molt la ferida.

El verb *raure* també té dos participis en dos significats; per una banda la forma *ras* que significa “*tallat a rant, pelat molt curt*” i també “*ple a seny*”, i per una altra la forma *ragut* que s'utilisa parlant de la roba o la tela molt desgastada.

El verb *oldre*, que hui ha caigut en desus, era majorment intransitiu en valencià i significava “*fer olor, desprendre o exhalar olor alguna cosa*”; hui en el seu lloc sol s'utilisa-se la perífrasis *fer olor*:

El sabó fa olor a rosa (actual) i *El sabó ol a rosa* (que és correcte pero resulta arcaic).

El seu us com a verb transitiu hui és casi inexistent, per això les dos formes que tenia del participi *olgut* i *olt* han caigut en desús junt en el verb *oldre*. En un us transitiu hui s'utilisa generalment el verb *olorar*:

Oloreu este gemil i no **Oleu este gesmil* (que resulta arcaic).

²⁴² El participi de *oldre* ha de dur accent diacrític (*mòlt*) per a distinguir-lo del quantitatiu *molt*.

El verb *tòrcer* té els participis *tòrt* i *torçut*, si be els verps composts *destòrcer* i *retòrcer* a soles tenen els participis regulars *destorçut* i *retorçut*.

Els verps *riure* i *somriure* fan els participi *rist* i *somrist*, pero modernament per influència del català lliterari s'han introduït les formes *rigut* i *somrigut*; *rist* i *somrist* són les formes tradicionals i generals en valencià.²⁴³

Els verps *contraure*, *distraure* i *retraure* fan *contret*, *distret*, *retret* i modernament *contragut*, *distragut* i *retragut*; estos últims, sense tradició escrita i dialectals, no són recomanables.

²⁴³ Ya Sanchis Guarner en la seua *Gramàtica Valenciana* de 1950 (p. 164) dia que *rist* i *somrist* “són preferibles”.

18.5. MODELS DELS VERBS REGULARS

18.5.1. Model de la primera conjugació: DONAR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT done dones dona donem doneu donen	PASSAT PRÒXIM he donat has donat ha donat hem / havem donat heu / haveu donat han donat	PRESENT done dones done donem doneu donen	PRET. PERFECTE haja donat hages donat haja donat hajam donat hajau donat hagen donat
PRET. IMPERFECTE donava donaves donava donàvem donàveu donaven	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia donat havies donat havia donat haviem donat havíeu donat havien donat	PRET. IMPERFECTE donara donares donara donàrem donàreu donaren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera donat hagueres donat haguera donat haguérem donat haguéreu donat hagueren donat
PRETÈRIT PERFECTE doní donares donà donàrem donàreu donaren	PRET. PERFECTE COMP. haguí donat hagueres donat hagué donat haguérem donat haguéreu donat hagueren donat	Modo Imperatiu	
		PRESENT dona done donem doneu donen	
FUTUR IMPERFECTE donaré donaràs donarà donarem donareu donaran	FUTUR PERFECTE hauré donat hauràs donat haurà donat haurem donat haureu donat hauran donat	Infinitiu	
		Simple donar	Compost haver donat
		Gerundi	
		Simple donant	Compost havent donat
FUTUR HIPOTÈTIC donaria donaries donaria donariem donaríeu donarien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria donat hauries donat hauria donat hauríem donat hauríeu donat haurien donat	Participi	
		Singular masculí donat	Plural masculí donats
		Singular femení donada	Plural femení donades
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig donar vares donar va donar vàrem donar vàreu donar varen donar	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver donat vares haver donat va haver donat vàrem haver donat vàreu haver donat varen haver donat		

La variant antiga *dar* a dia de hui té en un us reduït a certes expressions i frases fetes (***Da-li*** això a ton germà; ***Da'm*** el pa; *Més val un pren que dos te'n **daré***; ¿*És **dat** o regalat?*) aixina com en manifestacions culturals de caràcter popular: cançons, nadalenques, etc. La llengua moderna ha substituït esta forma per *donar*.

Ha de tindre's en conte en esta primera conjugació els canvis ortogràfics que solen produir-se a l'hora de flexionar els verps, especialment als acabats en *-guar, -car, -quar, -cuar, -çar, -jar, -gar* o *-iar*. Alguns eixemples d'estos verps són *desaiguar, gemecar, liquar, promiscuar, traçar, gojar, nugar* o *iniciar*.

Eixemple: *elles desaiguaven* pero *yo desaigüe*
nosatres traçàvem pero *yo trací*
ell goja pero *tu goges*

18.5.2. Models de la segona conjugació: TÉMER, CONCLOURE

18.5.2.1. TÉMER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT tem tems tem temem temeu temen	PASSAT PRÒXIM he temut has temut ha temut hem / havem temut heu / haveu temut han temut	PRESENT tema temes tema temam temau temen	PRET. PERFECTE haja temut hages temut haja temut hajam temut hajau temut hagen temut
PRET. IMPERFECTE temia temies temia temíem temíeu temien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia temut havies temut havia temut haviém temut haviéu temut havien temut	PRET. IMPERFECTE temera temeres temera temérem teméreu temeren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera temut hagueres temut haguera temut haguérem temut haguéreu temut hagueren temut
PRETÈRIT PERFECTE temí temeres temé temérem teméreu temeren	PRET. PERFECTE COMP. haguí temut hagueres temut hagué temut haguérem temut haguéreu temut hagueren temut	Modo Imperatiu	
		PRESENT tem tema temam temau temen	
FUTUR IMPERFECTE temeré temeràs temerà temerem temereu temeran	FUTUR PERFECTE hauré temut hauràs temut haurà temut haurem temut haureu temut hauran temut	Infinitiu	
		Simple témer	Compost haver temut
		Gerundi	
		Simple tement	Compost havent temut
FUTUR HIPOTÈTIC temeria temeries temeria temeríem temeríeu temerien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria temut hauries temut hauria temut hauríem temut hauríeu temut haurien temut	Participi	
		Singular masculí temut	Plural masculí temuts
		Singular femení temuda	Plural femení temudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig témer vares témer va témer vàrem témer vàreu témer varen témer	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver temut vares haver temut va haver temut vàrem haver temut vàreu haver temut varen haver temut		

18.5.2.2. CONCLOURE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT conclòc conclous conclou concloem concloeu conclouen	PASSAT PRÒXIM he conclòs has conclòs ha conclòs hem / havem conclòs heu / haveu conclòs han conclòs	PRESENT concloga conclagues concloga conclagam conclogau conclouen	PRET. PERFECTE haja conclòs hages conclòs haja conclòs hajam conclòs hajau conclòs hagen conclòs
PRET. IMPERFECTE concloïa concloïes concloïa concloïem concloïeu concloïen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia conclòs havies conclòs havia conclòs haviem conclòs havíeu conclòs havien conclòs	PRET. IMPERFECTE concloguera concloueres concloguera concluguérem concluguéreu concloueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera conclòs hagueres conclòs haguera conclòs haguérem conclòs haguéreu conclòs hagueren conclòs
PRETÈRIT PERFECTE conclouí concloueres concloué concluguérem concluguéreu concloueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí conclòs hagueres conclòs hagué conclòs haguérem conclòs haguéreu conclòs hagueren conclòs	Modo Imperatiu	
		PRESENT conclou concloga conclagam conclogau conclouen	
FUTUR IMPERFECTE conclouré conclouràs conclourà conclourem concloureu conclouran	FUTUR PERFECTE hauré conclòs hauràs conclòs haurà conclòs haurem conclòs haureu conclòs hauran conclòs	Infinitiu	
		Simple concloure	Compost haver conclòs
		Gerundi	
		Simple concloent	Compost havent conclòs
FUTUR HIPOTÈTIC conclouria conclouries conclouria conclouríem conclouríeu conclourien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria conclòs hauries conclòs hauria conclòs hauríem conclòs hauríeu conclòs haurien conclòs	Participi	
		Singular masculí conclòs	Plural masculí conclousos
		Singular femení concloua	Plural femení concloues
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig concloure vares concloure va concloure vàrem concloure vàreu concloure varen concloure	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver conclòs vares haver conclòs va haver conclòs vàrem haver conclòs vàreu haver conclòs varen haver conclòs		

S'ha de tindre en conte que, per analogia en el castellà, alguns verps pertanyents ad este grup tendixen a flexionar-se com si foren del tercer grup, de manera incorrecta. Entre uns atres: *batre*, *cloure*, *concebre*, *córrer*, *fondre*, *ometre*, *percebre*, *rompre* i tots els seus derivats (*abatre*, *combatre*, *debatre*, *incloure*, *recórrer*, *confondre*, *interrompre*, etc.). Per eixemple, per a *concloure* trobem les formes incoatives *concluïxc*, *concluïxes*, *concluïx...*; estes formes són coloquials i no adequades en un registre formal o lliterari, encara que estan molt esteses.

Per un atre costat, les variants *concloquem* i *conclogueu*, pròpies de la parla coloquial, no són adequades per a l'us escrit. Per analogia en el present o el pretèrit perfecte simple, està estesa oralment la formació velarisada del gerundi, és dir, *conclougent*. Esta variant tampoc és adequada en un registre formal o lliterari.

Hem de recordar que encara que este verp seria el model del segon grup, el verp *corroure* fa el participi regular *corrogut*, *corroguda*, *corroguts*, *corrogudes*.

És d'especial menció el cas de *pondre* (inclòs en este grup de conjugació) i *posar*, els quals tenen significats diferents en llengua valenciana. El verp *pondre* s'utilisa per a referir-nos al pas del sol (posta del sol) i a la reproducció de les aus (posta de les aus). Seria incorrecte dir que “*les gallines *posen ous*”; hem de dir que “*les gallines ponen ous*”. D'igual manera és incorrecte dir “*el sol se *posa*”; lo correcte és “*el sol se pon*”. Açò queda clar quan pensem en la “*posta de sol*” i no en la “**posada de sol*”. Per al restant de sentits s'usa el verp *posar*.

Respecte a la derivació d'estos verps, en valencià a soles se construïxen verps derivats de *pondre* i no de *posar*. Aixina s'escriu *compondre* i no **composar*, *expondre* i no **exposar*, *impondre* i no **imposar*, *supondre* i no **suposar*...

18.5.3. Models de la tercera conjugació: SENTIR, FREGIR, ACODIR

18.5.3.1. SENTIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT sent / senc sents sent sentim sentiu senten	PASSAT PRÒXIM he sentit has sentit ha sentit hem / havem sentit heu / haveu sentit han sentit	PRESENT senta sentes senta sentam / sentim sentau / sentiu senten	PRET. PERFECTE haja sentit hages sentit haja sentit hajam sentit hajau sentit hagen sentit
PRET. IMPERFECTE sentia senties sentia sentíem sentíeu sentien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia sentit havies sentit havia sentit havíem sentit havíeu sentit havien sentit	PRET. IMPERFECTE sentira sentires sentira sentírem sentíreu sentiren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera sentit hagueres sentit haguera sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit
PRETÈRIT PERFECTE sentí sentires sentí sentírem sentíreu sentiren	PRET. PERFECTE COMP. haguí sentit hagueres sentit hagué sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit	Modo Imperatiu	
		PRESENT sent senta sentam / sentim sentau / sentiu senten	
FUTUR IMPERFECTE sentiré sentiràs sentirà sentirem sentireu sentiran	FUTUR PERFECTE hauré sentit hauràs sentit haurà sentit haurem sentit haureu sentit hauran sentit	Infinitiu	
		Simple sentir	Compost haver sentit
		Gerundi	
		Simple sentint	Compost havent sentit
FUTUR HIPOTÈTIC sentiria sentiries sentiria sentiríem sentiríeu sentirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria sentit hauries sentit hauria sentit hauríem sentit hauríeu sentit haurien sentit	Participi	
		Singular masculí sentit	Plural masculí sentits
		Singular femení sentida	Plural femení sentides
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig sentir vares sentir va sentir vàrem sentir vàreu sentir varen sentir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver sentit vares haver sentit va haver sentit vàrem haver sentit vàreu haver sentit varen haver sentit		

Les formes *sintam*, *sintau* són clàssiques, generals i també pròpies de la llengua estàndart tant per al present de subjuntiu com per a l'imperatiu.

La forma velarisada moderna *senc*, alternativa a la clàssica *sent* per a la primera persona del singular del present d'indicatiu, està molt estesa i ademés aporta un matís diferenciador respecte a la tercera persona (*yo senc / ell sent*). Abdós formes (*yo sent* i *yo senc*) són aptes per a tots els registres.

No obstant, les formes velarisades derivades per al present de subjuntiu (*senga / senca, sengues / senques...*, front a les clàssiques *senta, sentes, senta...*) no són generals i són aptes només per a registres coloquials.

En el present –especialment en els derivats de *sentir*, com *dissentir, consentir, resentir...*– trobem també les variants incoatives **sentixc, consentixes, resentix, dissentixen* que, encara que en certa vitalitat, no són correctes. Igualment, en el present de subjuntiu les variants incoatives **sentixca, consentixques, resentixca*, etc.

18.5.3.2. FREGIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT frig friges frig fregim fregiu frigen	PASSAT PRÒXIM he fregit has fregit ha fregit hem / havem fregit heu / haveu fregit han fregit	PRESENT frigga friggues frigga friggam / fregim friggau / fregiu frigguen	PRET. PERFECTE haja fregit hages fregit haja fregit hajam fregit hajau fregit hagen fregit
PRET. IMPERFECTE fregia fregies fregia fregíem fregíeu fregien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia fregit havies fregit havia fregit haviem fregit havíeu fregit havien fregit	PRET. IMPERFECTE fregira fregires fregira fregírem fregíreu fregiren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera fregit hagueres fregit haguera fregit haguérem fregit haguéreu fregit hagueren fregit
PRETÈRIT PERFECTE fregí fregires fregí fregírem fregíreu fregiren	PRET. PERFECTE COMP. haguí sentit hagueres sentit hagué sentit haguérem sentit haguéreu sentit hagueren sentit	Modo Imperatiu	
		PRESENT frig frigga friggam / fregim friggau / fregiu frigguen	
FUTUR IMPERFECTE fregiré fregiràs fregirà fregirem fregireu fregiran	FUTUR PERFECTE hauré fregit hauràs fregit haurà fregit haurem fregit haureu fregit hauran fregit	Infinitiu	
		Simple fregit	Compost haver fregit
		Gerundi	
		Simple fregint	Compost havent fregit
FUTUR HIPOTÈTIC fregiria fregiries fregiria fregiríem fregiríeu fregirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria fregit hauries fregit hauria fregit hauríem fregit hauríeu fregit haurien fregit	Participi	
		Singular masculí fregit	Plural masculí fregits
		Singular femení fregida	Plural femení fregides
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig fregir vares fregir va fregir vàrem fregir vàreu fregir varen fregir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver fregit vares haver fregit va haver fregit vàrem haver fregit vàreu haver fregit varen haver fregit		

Fregir pertany a un grup de verps en conjugació pura, com *llegir*, *regir*, *corregir*, *afegir*, *fugir*, etc. La forma sense increment incoatiu és l'única forma pròpia del valencià, a on estos verps són purs.

No obstant, s'observa modernament en alguns parlants una tendència empobridora i forànea –més estesa en uns verps que en atres– que tendix a flexionar-los seguint el model incoatiu. Aixina, oïm en ocasions, en lloc de *frigc*, *lligen*, *afigga*, formes com **fregixc*, *llegixen*, *afegixca*, totes elles formes alienes que s'han d'evitar.

18.5.3.3. ACODIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT acodixc acodixes acodix acodim acodiu acodixen	PASSAT PRÒXIM he acodit has acodit ha acodit hem / havem acodit heu / haveu acodit han acodit	PRESENT acodixca acodixques acodixca acodim acodiu acodixquen	PRET. PERFECTE haja acodit hages acodit haja acodit hajam acodit hajau acodit hagen acodit
PRET. IMPERFECTE acodia acodies acodia acodíem acodíeu acodien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia acodit havies acodit havia acodit havíem acodit havíeu acodit havien acodit	PRET. IMPERFECTE acodira acodires acodira acodírem acodíreu acodiren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera acodit hagueres acodit haguera acodit haguérem acodit haguéreu acodit hagueren acodit
PRETÈRIT PERFECTE acodí acodires acodí acodírem acodíreu acodiren	PRET. PERFECTE COMP. haguí acodit hagueres acodit hagué acodit haguérem acodit haguéreu acodit hagueren acodit	Modo Imperatiu	
		PRESENT acodix acodixca acodim acodiu acodixquen	
FUTUR IMPERFECTE acodiré acodiràs acodirà acodirem acodireu acodiran	FUTUR PERFECTE hauré acodit hauràs acodit haurà acodit haurem acodit haureu acodit hauran acodit	Infinitiu	
		Simple acodir	Compost haver acodit
		Gerundi	
		Simple acodint	Compost havent acodit
FUTUR HIPOTÈTIC acodiria acodiries acodiria acodiríem acodiríeu acodirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria acodit hauries acodit hauria acodit hauríem acodit hauríeu acodit haurien acodit	Participi	
		Singular masculí acodit	Plural masculí acodits
		Singular femení acodida	Plural femení acodides
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig acodir vares acodir va acodir vàrem acodir vàreu acodir varen acodir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver acodit vares haver acodit va haver acodit vàrem haver acodit vàreu haver acodit varen haver acodit		

En la llengua antiga es poden trobar, alternant en les formes actuals, unes atres com *pateixc*, *patesc*, *divideix*, *compleixen*, *compleixca*, *compleasca*, etc. en les que apareixia una *-e-* intermija, i en ocasions una vacilant palatalisació de la *-s-* llatina en *-x-*, pròpia de l'evolució llingüística del valencià. Hui és una flexió inexistent en la parla valenciana; resulta estranya i aliena als parlants i no ha d'utilitzar-se en ningun cas.

Igualment, formes híbrides en *-s-*, com *patisc*, *patisquen*, etc., proposades per alguns autors contemporàneus, són alienes al valencià, introdueixen una irregularitat front al sistema regular del nostre idioma (que usa *-x-* en totes les persones: *patixc*, *patixes*, *patix...*) i además propicien la pronunciació incorrecta de la *-x-*, despalatalisant-la a [s] inclús en les formes que s'escriuen en *-x-* ([patíses, patís] en lloc de [patífes, patíʃ]), per lo que no deuen usar-se.

Ben al contrari, les formes en *-x-* en la 1.ª persona del present d'indicatiu (*vixc*, *partixc*, *creixc*, *naixc...*) i en les persones del subjuntiu (*vixca*, *partixques*, *creixcau*, *naixqueren*), además de ser clàssiques²⁴⁴ i les vives en valencià actual, són les que els principals gramàtics del sigle XX, com Nebot, Fullana, Josep Giner, Sanchis Guarner i Carles Salvador, usaren en les seues obres, aixina com també en la redacció de les Bases d'ortografia valenciana de 1932.

Hi han alguns verps que flexionen tots els temps segons el model de *acodir* pero canvien el participi. És el cas, entre uns atres, de *cobrir*: *cobert*, *coberta*, *coberts*, *cobertes*; de *oferir*, que segueix la norma general (*oferit*, *oferida*, *oferits*, *oferides*) i rarament presenta les formes *ofert*, *oferta*, *oferts*, *ofertes*; o de *imprimir*, que presenta també dos variants: *imprés*, *impresa*, *impresos*, *impreses* i *imprimit*, *imprimida*, *imprimits*, *imprimides*, com ya s'ha dit adés en parlar del participi. En ocasions estos participis s'han especialisat i han aplegat a substantivar-se donant les formes *una coberta*, *un imprés* o *unes ofertes*.

²⁴⁴ “E com passava per les carreres tot lo poble cridava: «*¡Vixca lo magnànim capità cristià!*»”. (*Tirant lo Blanch*, Martorell, 1490); “*¡O, Senyor! ¡No permetau que yo vixca en tanta pena!*” (*Vita Christi*, Isabel de Villena, 1497); “*a Sion dennunciarà lo home los seus misteris, e lo home naixqué en ella*”, (*Psalteri*, Roïç de Corella, 1490); “*Per lo seu crit / tots prest ixqueren / he lo reberen*”. (*Spill*, Jaume Roig, 1460).

18.6. VARIETATS DIALECTALS, LOCALS I ARCAIQUES

18.6.1. Present d'indicatiu

i. En part del valencià septentrional la primera persona d'este temps en els verps de la primera conjugació canvia la desinència *-e*, general en tot el domini llingüístic valencià, per *-o*.

septentrional:	<i>aplego</i>	general i estàndart:	<i>aplegue</i>
	<i>pujo</i>		<i>puge</i>
	<i>canto</i>		<i>cante</i>

Esta característica no es produïx en tota l'àrea del valencià septentrional; a soles l'encontrem al nord de Llucena, Atzeneta i Cabanes.²⁴⁵

Esta variació del radical se considera correcta per ad estos parlants en la primera conjugació, pero el seu us no és recomanable en un model de llengua estàndart, ya que per al restant d'usuaris de l'idioma valencià estes formes són desconegudes, además de no ser pròpies de la llengua clàssica.

En alguns casos, encara que de manera molt més minoritària, esta *-o* apareix també en alguns verps de la segona i tercera conjugacions, de manera desigual entre les diverses poblacions de la zona i en major freqüència en la franja fronterera en Catalunya.

dialectal:	<i>mereixo / mereixco</i>	general i estàndart:	<i>mereixc</i>
	<i>ixo / ixco</i>		<i>ixc</i>
	<i>sento</i>		<i>sent</i>
	<i>tusso / tusgo</i>		<i>tusc</i>
	<i>dormo / dòrmigo / dormixco</i>		<i>dorc</i>
	<i>obro / òbrigo / obrixco</i>		<i>òbric</i>
	<i>cullgo</i>		<i>cullc</i>

Estes formes són molt locals i conviuen en les formes clàssiques i generals, per lo que han d'evitar-se fòra dels àmbits orals, i no es consideren adequades en un registre formal o lliterari.

²⁴⁵ En les poblacions de L'Alcora, Llucena i Les Useres, situades al sur de dita línia, la desinència és *-a*: *yo menja, yo pensa*. En Torreblanca i Traiguera, situades al nord, és *-ec*: *yo méngec, yo péncsec*.

ii. Este mateix dialecte també modifica la vocal de la tercera persona del singular del present d'indicatiu (-a) per una -e. Esta variació, encara que documentada des d'antic, per ser pròpia només d'este dialecte no resulta adequada en un registre formal o lliterari que tinga un abast general valencià.

septentrional:	<i>ell passe</i>	general i estàndart:	<i>ell passa</i>
	<i>ella menge</i>		<i>ella menja</i>

La variació s'estén a uns atres temps verbals, com el pretèrit imperfecte d'indicatiu, el condicional i el present i pretèrit imperfecte de subjuntiu :

septentrional:	<i>ell anave</i>	general i estàndart:	<i>ell anava</i>
	<i>ella vorie</i>		<i>ella voria</i>
	<i>ell tingue</i>		<i>ell tinga</i>
	<i>ella passare</i>		<i>ella passara</i>

iii. Si be la velarisació és un fenomen comú i general del valencià, en el valencià central és un fet especialment habitual. En este temps, concretament, ocorre en la primera i segona persona del plural d'alguns verps. Estes variants, d'aparició recent en l'història de la llengua i que conviuen en les formes clàssiques no velarisades, no són recomanables en un registre formal o lliterari.

central :	<i>diguem / digueu</i>	estàndart :	<i>diem / dieu</i>
	<i>atenguem / atengueu</i>		<i>atenem / ateneu</i>
	<i>beguem / begueu</i>		<i>bevem / beveu</i>
	<i>caiguem / caiguen</i>		<i>caem / caeu</i>
	<i>coneguem / coneguen</i>		<i>coneixem / coneixen</i>
	<i>correguem / correguen</i>		<i>correm / correu</i>

iv. Els verps acabats en *-iar* estan patint en molts casos un desplaçament de l'accent que es pot observar especialment en el present d'indicatiu:

tendència:	<i>yo <u>estudie</u></i>	estàndart:	<i>yo <u>estudie</u></i>
------------	--------------------------	------------	--------------------------

Hem de rebujar esta tendència motivada per l'assimilació llingüística castellana (puix no es dona en uns atres verps sense equivalència directa en el castellà, com *yo ensomie*, *yo estalvie*) i mantindre en la mida de lo possible la fonètica i la prosòdia valenciana.

v. En algunes poblacions, principalment de les comarques de l’Horta i de la Ribera (com ara Alzira, Meliana o Ribarroja, entre unes atres), alguns parlants usen les formes pròpies del present de subjuntiu en la primera i segona persona del plural del present d’indicatiu:

Quan vejau que entren, aviseu-me (correcte) / *¿Vosatros *vejau* algun problema en fer-ho aixina? (incorrecte, per ¿Vosatros *veeu* algun problema en fer-ho aixina?

M’han dit que podem anar quan vullgam (correcte) / *No *vullgam* que tiren fem ací (incorrecte, per No *volem* que tiren fem ací).

Este fenomen, per una atra banda minoritari, s’ha de corregir en àmbits formals, puix además de no contar en ninguna tradició, provoca confusió entre els dos temps verbals (present d’indicatiu i de subjuntiu / imperatiu):

dialectal:	<i>digam</i>	general i estàndart:	<i>diem</i>
	<i>concebam</i>		<i>concebem</i>
	<i>conegau</i>		<i>coneixeu</i>
	<i>vejam</i>		<i>veem</i>

18.6.2. Pretèrit imperfecte d’indicatiu

i. Els verps *caure*, *traure*, *jaure* i *vore* presenten en les distintes comarques valencianes tres formes (*traure*: *trea*, *traïa*, *treya*; *vore*: *vea*, *veïa*, *veya*, etc.) per al pretèrit imperfecte d’indicatiu. La 1^a i la 2ª són les formes més vives i recomanables (*trea* i *traïa*). La 3^a (*treya*) és la forma antiga per al valencià i hui viva només en algunes localitats.

La segona forma és molt utilitzada: *yo veïa*, *yo traïa*, *yo caïa*, *yo jaïa*, i pot conuiu en la primera: *yo vea*, *yo trea*, *yo quea*, *yo gea*. Acceptant les segones formes proposades, estos verps deixen de ser excepcions i següen la conjugació normal d’este temps com ara: *cloïa*, *cabia*, *batia*, *confontia*, *cosia*, *coïa*, *creïa*...

Respecte als verps *riure* i *dir*, les formes actuals són *ria*, *ries*, *ria...*; *dia*, *dies*, *dia...* i han substituït per complet les formes antigues *reya*, *reyes*, *reya...*; *deya*, *deyes*, *deya...*

ii. En el valencià septentrional els verps que en este temps incorporen a la desinència la consonant *v*, la perden en alguns parlars. Ad este fenomen havem d’afegir que la tendència de canviar la *-a* de l’acabament per una *-e* del present d’indicatiu s’estén

també a l'imperfecte; en este cas tant en la primera com en la tercera persona del singular. No es considera propi del valencià estàndart.

septentrional:	<i>anae</i>	general i estàndart:	<i>anava</i>
	<i>funcionae</i>		<i>funcionava</i>
	<i>anotae</i>		<i>anotava</i>
	<i>frenae</i>		<i>frenava</i>

18.6.3. Pretèrit perfecte d'indicatiu

Totes les formes d'este temps (eix. *contí*) tenen major pes entre els parlants del dialecte central respecte a les del pretèrit perfecte perifràstic (eix. *vaig contar*). Abdós formes són correctes i normatives.

En qualsevol cas, en un model de llengua estàndart se preferixen les variants analítiques del pretèrit perfecte d'indicatiu respecte de les sintètiques perifràstiques; no perquè siguen predominants en este dialecte sino perquè contenen en major tradició lliterària que les segones i mantenen tota la flexió.

18.6.4. Present de subjuntiu

i. En la primera i segona persones del plural dels verbs de la segona conjugació i alguns de la tercera, les formes en *-am, -au*, (*tingam, vejau, escrigam, sapiau, cullgam, lliggau*) són les clàssiques i més generalisades en valencià. Ademés estes formes, quan s'utilisen per a l'imperatiu, presenten la ventaja de resultar clarament exhortatives, per lo que són les pròpies de l'estàndart valencià.

En alguns verbs, alternen en formes com *collim, llegim*, que són correctes en el modo subjuntiu, pero presenta la desventaja de que es poden confondre en les del present d'indicatiu.

En alguns parlars alternen també en unes altres formes en *-em, -eu* (*tinguem, vegeu, escriguem, sapieu, cullguem, lligueu*), que són coloquials.

ii. En algunes localitats de les comarques dels Ports i el Maestrat, s'adopta la desinència *-o* per ad alguna de les persones del present de subjuntiu, de forma barrejada en el paradigma general i en distinta fenomenologia segons la localitat. Les persones susceptibles de ser afectades en esta variant són la primera (*que yo canto*), la segona (*que tu cantos*) i la tercera del singular (*que ell canto*), aixina com també la tercera del plural (*que ells cànton*). Estos usos són purament locals i no han d'usar-se en la llengua estàndart.

18.6.5. Pretèrit imperfecte de subjuntiu

En una estreta franja del valencià septentrional canvien les desinències generals *–ara*, *–era*, *–ira...* per les arcaiques *–às*, *–és*, *–ís...* Esta variació del radical és arcaica i queda restringida a usos molt locals. El seu us, per tant, no és acceptable en un model de llengua estàndart, ya que per al restant d'usuaris de la llengua valenciana estes formes són desconegudes i desaparegueren fa sigles de la llengua parlada.

arcaic i hui dialectal: *anàs, anasses, anàs, anàssem, anàsseu, anassen*
digués, diguesses, digués, diguésssem, diguésseu, diguessen
partís, partisses, partís, partíssem, partísseu, partissen

general i estàndart: *anara, anares, anara, anàrem, anàreu, anaren*
diguera, digueres, diguera, diguérem, diguéreu, digueren
partira, partires, partira, partírem, partíreu, partiren

18.6.6. Infinitiu

i. Fonèticament en algunes poblacions del valencià septentrional es produïx una pèrdua de la *–r* etimològica final de l'infinitiu: *cantar*, *poder*, *tossir* pronunciats [kantá], [podé], [tosí]. Este fet se considera dialectal i no és propi de l'estàndart oral general.

Aixina mateix, la substitució de la *o* per *u* en l'infinitiu no es considera normativa: **acudir* en lloc de *acodir*, **cusir* en lloc de *cosir*, **cullir* en lloc de *collir*, etc.

ii. És també molt general la caiguda de la *–r–* en la primera sílaba del verb quan esta va seguida d'una atra sílaba en *r*: *perdre* [pédre], *deprendre* [depéndre]. Estes formes orals no passen al llenguatge escrit, puix la *r* sí que es pronuncia en el restant de formes, com *perts*, *perga*, *perdia*, *deprenem*, *deprengau*, *deprengueres*.

iii. En el valencià central, en certs infinitius s'afig a voltes una *–r* no etimològica, fenomen este que, además de no generalisat, no es considera adequat en un registre formal o lliterari: *vore*, *caure*, *traure*, *concloure*, *creure*, pronunciats [vórer, káurer, tráurer, konklóurer, kréurer].

iv. En determinades zones del valencià meridional, especialment en les comarques del Vinalopó, existix una variant en *–aixtre*, *–eixtre* per a certs infinitius que acaben

en *-àixer* o *-éixer*. Estes variants coloquials no es consideren adequades en un registre formal o lliterari.

dialectal:	<i>naixtre</i>	general i estàndart:	<i>nàixer</i>
	<i>coneixtre</i>		<i>conéixer</i>
	<i>mereixtre</i>		<i>meréixer</i>
	<i>pareixtre</i>		<i>paréixer</i>

Este mateix dialecte tendix a modificar el diftong *ou* en *au*, fenomen que no és adequat en un àmbit formal. Este fet ocorre principalment en la tercera persona del singular d'alguns temps: *plou*, *mou*, *cou*, pronunciats [pláu, máu, káu].

v. Algunes poblacions compreses entre la Marina i l'Alacantí tendixen a perdre la *-r* final en l'infinitiu, sobretot quan va seguit de pronom. Este fenomen coloquial no s'ha de traslladar a l'escriptura.

dir-li-ho [díliu]

fer-li [féli]

anar-se'n [anásen]

caure't [káute]

Ad açò es suma que, en anar l'infinitiu seguit del pronom neutre *ho*, este es convertix oralment en *-vo*. Tampoc s'ha de traslladar a l'escriptura.

netejar-ho [netedzávo]

comprar-ho [komprávo]

dir-ho [dívo]

tenyir-ho [tenívo]

vi. La pèrdua fonètica de la *d* intervocàlica de les paraules acabades en *-ada*, *-ades* és correcta i característica del valencià general. Ara be, el valencià meridional l'estén al restant de paraules, entre elles els infinitius. Este fenomen no es considera propi d'un registre estàndart: *rodar* [roár], *poder* [poér].

vii. Hi ha un grup de verps de la segona conjugació que estan abandonant la flexió original velar per a fer-se segons un model incoatiu de la tercera conjugació, per influència de les formes castellanés corresponents. Els verps més afectats per este

fenomen són els acabats en *-cloure*, *-cebre*, *-fondre* i *-metre* que tendixen a fer-se com a verps acabats en *-cluir*, *-cebir*, *-fundir* i *-mitir*. És dir, **percibir* en conte de *percebre*, **concluir* en conte de *concloure*, **difundir* en conte de *difondre* o **permetre* en conte de *permettre*. Este fet no és acceptable en un llenguatge formal.

18.6.7. Gerundi

Tal com ocorre en el present d'indicatiu, en esta forma no personal (gerundi) existix una tendència a la velarisació, potser més intensa en el valencià central que en el restant del valencià. Estes variants velarisades hem de procurar evitar-les en els registres formals.

central :	<i>duguent</i>	general i estàndart :	<i>duent</i>
	<i>volguent</i>		<i>volent</i>
	<i>estaguent</i>		<i>estant</i>

18.7. LES PERÍFRASIS VERBALS

Les perífrasis verbals són una construcció composta per una forma no personal, que direm verp auxiliar, i una atra forma personal, o verp principal, que es considerarà tot com una unitat sintàctica. L'informació semàntica del verp serà donada pel verp principal que es presenta baix una forma no personal. L'informació gramatical de la construcció, és dir persona, número, temps, aspecte i modo, serà donada pel verp auxiliar.

Classificarem les perífrasis verbals segons utilisem un infinitiu, un gerundi o un participi com a verp principal. Dins de cada grup se poden distinguir entre modals i aspectuals segons indiquen un valor relacionat en l'obligació, l'aproximació, la possibilitat, la provabilitat, la suposició, el dubte... o segons indiquen si l'acció té un caràcter ingressiu, incoatiu, perfectiu, duratiu, reiteratiu...

18.7.1. Perífrasis en infinitiu

A sovint construïdes en un verp de moviment (*anar*, *passar*, *vindre*, etc.) este sol perdre de manera total o parcial el seu significat lèxic.

i. Aspectuals

- De caràcter ingressiu, indiquen que l'acció va a iniciar-se de manera immediata:

Anar a + infinitiu

Anava a vore't hui mateixa.

<i>Passar a + infinitiu</i>	<i>Passem a corregir els exercicis.</i>
<i>Estar a punt de + infinitiu</i>	<i>Estàvem a punt d'eixir.</i>
<i>Arrancar a + infinitiu</i>	<i>Arrancà a graniçolar quan pujàrem al coche.</i>

- De caràcter incoatiu, indiquen el moment d'inici d'una acció:

<i>Posar-se a + infinitiu</i>	<i>I llavors em posí a riure i em baquejava.</i>
<i>Mamprendre a + infinitiu</i>	<i>Mamprenguí a córrer al mateix temps que tu.</i>

- De caràcter perfectiu, indiquen que l'acció es considera acabada:

<i>Arribar a + infinitiu</i>	<i>Arribaran a apreciar-ho algun dia.</i>
<i>Acabar de + infinitiu</i>	<i>¡Si acabes de vore'l!</i>

- De caràcter reiteratiu, indica una repetició de l'acció:

<i>Tornar a + infinitiu</i>	<i>Ya ha tornat a fer-ho.</i>
<i>Soldre + infinitiu</i>	<i>Solen fer deport junts totes les setmanes.</i>

ii. Modals

- D'obligació, indica l'obligatorietat de l'acció ya siga de manera personal com de manera impersonal:

<i>Haver de + infinitiu</i>	<i>Hem d'actuar ràpidament.</i>
<i>Tindre de + infinitiu</i>	<i>Els fills tenen d'estar en sos pares.</i>
<i>Tindre que + infinitiu</i>	<i>Tenim que buscar una eixida.</i>
<i>Tindre a + infinitiu</i>	<i>Esta vesprada teniu molt a revisar.</i>
<i>Deure + infinitiu</i>	<i>Deus ensajar més el teu personage.</i>
<i>Caldre + infinitiu</i>	<i>No cal tornar pronte a casa.</i>
<i>Haver-se de + infinitiu</i>	<i>S'ha de fer alguna cosa.</i>

Deu notar-se que, d'acort en l'us clàssic i viu, el verb *caldre* sol utilitzar-se només en oracions negatives, i no indica l'obligatorietat negativa, sino la no necessarietat.

Comparem:

No haveu de chafar l'herba per a entrar.

i especialment

No deveu chafar l'herba per a entrar.

que expressen de manera clara l'obligació de no chafar-la, en:

No cal chafar l'herba per a entrar.

que indica simplement que no és necessari chafar-la per a poder entrar.

Caldre és poc usual en interrogatives i molt estranyament s'utilisa en afirmatives (llevat d'algunes frases fetes, com ara *més calguera*).

Les perífrasis *caldre* + infinitiu o *haver-se de* + infinitiu equivalen també a les expressions *ser menester*, *ser precís*, *ser necessari*, *tocar*: *No cal fer açò*, *Toca fer açò*, *S'ha de fer açò*, *És precís fer açò*. Totes elles poden usar-se alternativament, en certs matisos. Per contra, la perífrasis *hi ha que* + infinitiu és un castellanisme i deu evitar-se en la llengua estàndart.

Existix també una perífrasis d'obligació en el verb *caldre* que rig el modo subjuntiu i no l'infinitiu. Esta perífrasis, *caldre que* + subjuntiu, indica un deure personal, no general com en la perífrasis d'infinitiu. També en este cas, la perífrasis és molt usual en oracions negatives, poc usual en interrogatives i molt inusual en afirmatives:

No cal que vingues, ya havem acabat.

¿Cal que vingam més pronte per a montar l'escenari?

Cal que estigues en casa a les onze per a tindre conte de ton germà.

En oracions interrogatives i sobretot afirmatives existixen solucions més usuals i preferibles com ara *ser menester*, *ser precís* o *ser necessari*, que també poden usar-se en oracions negatives:

No és menester que vingues, ya havem acabat.

¿És necessari que vingam més pronte per a montar l'escenari?

És precís que estigues en casa a les onze per a tindre conte de ton germà.

– D'autorització, indica la capacitat donada ad algú per a fer alguna cosa:

Poder + infinitiu *Pots dir lo que vullgues pero estàs castigat.*

– De suposició o creença, indica un càlcul aproximat o una deducció per confirmar:

Deure de + infinitiu *Deuen de fer uns dèneu graus a l'ombra.*

Vindre a + infinitiu *Vindran a ser unes huitanta persones.*

18.7.2. Perífrasis en participi

Donat el caràcter perfectiu d'esta forma no personal totes les perífrasis en participi tindran este valor i les accions expressades per mig d'elles se consideren en major o menor mida ya acabades.

<i>Estar</i> + participi	<i>Ya estan tancades les portes.</i>
<i>Tindre</i> + participi	<i>Tenien resolts els imprevists quan arribàrem.</i>
<i>Deixar</i> + participi	<i>Deixaré fet el dinar en anar-me'n.</i>
<i>Dur / Portar</i> + participi	<i>Du / Porta invertits més de huitmil euros en bossa.</i>
<i>Quedar</i> + participi	<i>Queden inaugurats els CXX Jocs Florals.</i>

És important destacar la concordança que s'ha de fer entre el participi i el complement directe que l'acompanya.

18.7.3. Perífrasis en gerundi

- De caràcter duratiu, indiquen que l'acció està en desenroll:

<i>Estar</i> + gerundi	<i>Estan dormint des de les huit de la vesprada.</i>
<i>Vindre</i> + gerundi	<i>Vinc pensant en això tot el viage.</i>
<i>Anar</i> + gerundi	<i>Anava dient de tot pel carrer.</i>

18.8. CONJUGACIÓ DELS PRINCIPALS VERBS IRREGULARS

Un verb irregular és aquell que modifica la raïl, la vocal temàtica i/o les terminacions durant la seua flexió i que no segueix els models del grup al qual pertany.

Dins d'estos grups de verbs no tindrem en conte aquelles modificacions determinades per les normes ortogràfiques com les nomenades en el primer grup a on l'alternança de la vocal temàtica en les terminacions provoca canvis de grafia en l'escriptura:

infinitiu	<i>menjar</i>
present	<i>yo mengine</i>
imperfecte	<i>yo menjava</i>
pretèrit perfecte simple	<i>yo mengí</i>

Tindrem en conte, per tant, aquelles variacions que es donen en el radical, les terminacions o en abdos constituents morfològics.

18.8.1. VERP SER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT soc eres és som sou són	PASSAT PRÒXIM he segut has segut ha segut hem / havem segut heu / haveu segut han segut	PRESENT siga sigues siga sigam sigau siguen	PRET. PERFECTE haja segut hages segut haja segut hajam segut hajau segut hagen segut
PRET. IMPERFECTE era eres era érem éreu eren	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia segut havies segut havia segut haviem segut haviéu segut havien segut	PRET. IMPERFECTE fora fores fora fórem fóreu foren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera segut hagueres segut haguera segut haguérem segut haguéreu segut hagueren segut
PRETÈRIT PERFECTE fon fores fon fórem fóreu foren	PRET. PERFECTE COMP. haguí segut hagueres segut hagué segut haguérem segut haguéreu segut hagueren segut	Modo Imperatiu	
		PRESENT sigues siga sigam sigau siguen	
FUTUR IMPERFECTE seré seràs serà serem sereu seran	FUTUR PERFECTE hauré segut hauràs segut haurà segut haurem segut haureu segut hauran segut	Infinitiu	
		Simple ser	Compost haver segut
		Gerundi	
		Simple sent	Compost havent segut
FUTUR HIPOTÈTIC seria series seria seríem seríeu serien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria segut hauries segut hauria segut hauríem segut hauríeu segut haurien segut	Participi	
		Singular masculí segut	Plural masculí seguts
		Singular femení seguda	Plural femení segudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig ser vares ser va ser vàrem ser vàreu ser varen ser	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver segut vares haver segut va haver segut vàrem haver segut vàreu haver segut varen haver segut		

Com ya s'ha dit adés, *ser* és el verp auxiliar utilisat per a la construcció de la veu passiva i les construccions atributives:

L'alumne fon interpelat pel professor.

La primavera és la primera estació de l'any.

Les formes velarisades del pretèrit perfecte d'indicatiu (*siguí, sigueres, sigué, etc.*) i les del subjuntiu (*siguera, sigueres, siguera, etc.*) que s'ouen en ocasions, no són gens recomanables en un registre formal o lliterari. Com havem vist en l'apartat dedicat al gerundi, les variants coloquials *siguent* i *seguent* tampoc són adequades en un registre formal o lliterari, aixina com tampoc les variants del participi *sigut, siguda, siguts, sigudes* que es donen per debilitament vocàlic de *e* en *i*; recordem que el participi es forma sobre el radical *ser*.

Se li dona un cert valor condicional a la forma del subjuntiu *fora* en construccions com *fora cas que* o *fora bo que*:

*Tornem pronte, no **fora** cas que sos pares ya estiguen allí.*

En la llengua antiga s'utilisava per a la segona persona del singular del present d'indicatiu la forma *tu est*, en lloc de l'actual *tu eres*. Hui esta forma a soles s'ampra en llenguage poètic.

Igualment, en la llengua antiga s'utilisava la forma *fui* per a la primera persona del singular del pretèrit perfecte d'indicatiu, i la forma *fonc* (junt a la clàssica i actual *fon*) per a la tercera persona del singular.

La forma antiga *sia*, de primera i tercera persona del singular en el present de subjuntiu, és arcaica i hui no es considera tampoc normativa.

18.8.2. VERP ANAR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT vaig vas va anem aneu van	PASSAT PRÒXIM he anat has anat ha anat hem / havem anat heu / haveu anat han anat	PRESENT vaja vages vaja anem aneu vagen	PRET.PERFECTE haja anat hages anat haja anat hajam anat hajau anat hagen anat
PRET. IMPERFECTE anava anaves anava anàvem anàveu anaven	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia anat havies anat havia anat haviem anat haviéu anat havien anat	PRET. IMPERFECTE anara anares anara anàrem anàreu anaren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera anat hagueres anat haguera anat haguérem anat haguéreu anat hagueren anat
PRETÈRIT PERFECTE aní anares anà anàrem anàreu anaren	PRET. PERFECTE COMP. haguí anat hagueres anat hagué anat haguérem anat haguéreu anat hagueren anat	Modo Imperatiu	
		PRESENT ves vaja anem aneu vagen	
FUTUR IMPERFECTE aniré aniràs anirà anirem anireu aniran	FUTUR PERFECTE hauré anat hauràs anat haurà anat haurem anat haureu anat hauran anat	Infinitiu	
		Simple anar	Compost haver anat
		Gerundi	
		Simple anant	Compost havent anat
FUTUR HIPOTÈTIC aniria aniries aniria aniríem aniríeu anirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria anat hauries anat hauria anat hauríem anat hauríeu anat haurien anat	Participi	
		Singular masculí anat	Plural masculí anats
		Singular femení anada	Plural femení anades
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig anar vares anar va anar vàrem anar vàreu anar varen anar	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver anat vares haver anat va haver anat vàrem haver anat vàreu haver anat varen haver anat		

Com ya s'ha dit anteriorment, se tracta d'un verp auxiliar que s'utilisa per a la formació del pretèrit perfecte perifràstic del restant de verps. A banda de les formes que havem donat com a generals per ad este temps (*vaig, vares, va, vàrem, vàreu, varen*) també són vàlides, encara que no recomanables, les formes apocopades locals *vas, vam, vau, van*.

En algunes zones del valencià septentrional estan vives les formes velarisades *aniguera, anigueres, aniguera, aniguérem, aniguéreu, anigueren*, pero són formes molt dialectals i no són adequades en un registre formal o lliterari.

18.8.3. VERP ESTAR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT estic estàs està estem esteu estan	PASSAT PRÒXIM he estat has estat ha estat hem / havem estat heu / haveu estat han estat	PRESENT estiga estigues estiga estigam estigau estiguen	PRET. PERFECTE haja estat hages estat haja estat hajam estat hajau estat hagen estat
PRET. IMPERFECTE estava estaves estava estàvem estàveu estaven	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia estat havies estat havia estat haviem estat haviéu estat havien estat	PRET. IMPERFECTE estiguera estigueres estiguera estiguérem estiguéreu estigueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera estat hagueres estat haguera estat haguérem estat haguéreu estat hagueren estat
PRETÈRIT PERFECTE estiguí estigueres estigué estiguérem estiguéreu estigueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí estat hagueres estat hagué estat haguérem estat haguéreu estat hagueren estat	Modo Imperatiu	
		PRESENT estigues / està estiga estigam estigau estiguen	
FUTUR IMPERFECTE estaré estaràs estarà estarem estareu estaran	FUTUR PERFECTE hauré estat hauràs estat haurà estat haurem estat haureu estat hauran estat	Infinitiu	
		Simple estar	Compost haver estat
		Gerundi	
		Simple estant	Compost havent estat
FUTUR HIPOTÈTIC estaria estaries estaria estariem estariéu estarien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria estat hauries estat hauria estat hauríem estat hauriéu estat haurien estat	Participi	
		Singular masculí estat	Plural masculí estats
		Singular femení estada	Plural femení estades
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig estar vares estar va estar vàrem estar vàreu estar varen estar	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver estat vares haver estat va haver estat vàrem haver estat vàreu haver estat varen haver estat		

El verb *estar* és un verb auxiliar que s'utilisa per a la construcció passiva i en les construccions atributives:

Estem convocats despusdemà a manifestar-nos.

Jaume està cansat de tota esta història.

La forma de segona persona de l'imperatiu, si apareix en un pronom enclític pren la forma modificada *està*: diem *està-te quiet* (o *està-t'hi quiet*) i no **estigues-te quiet*.

S'ha de recordar que la forma velarisada del gerundi (*estiguent*), encara que viva, no és pròpia del valencià estàndart. Són també coloquials les formes *estaguera*, *estagueres...*, pròpies del valencià central.

18.8.4. VERP TINDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT tinc tens té tenim teniu tenen	PASSAT PRÒXIM he tengut / tingut has tengut / tingut ha tengut / tingut hem / havem tengut / tingut heu / haveu tengut / tingut han tengut / tingut	PRESENT tinga tingues tinga tingam tingau tinguen	PRET. PERFECTE haja tengut / tingut hages tengut / tingut haja tengut / tingut hajam tengut / tingut hajau tengut / tingut hagen tengut / tingut
PRET. IMPERFECTE tenia tenies tenia teníem teníeu tenien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia tengut / tingut havies tengut / tingut havia tengut / tingut haviem tengut / tingut haviéu tengut / tingut havien tengut / tingut	PRET. IMPERFECTE tinguera tingueres tinguera tinguérem tinguéreu tingueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera tengut / tingut hagueres tengut / tingut haguera tengut / tingut haguérem tengut / tingut haguéreu tengut / tingut hagueren tengut / tingut
PRETÈRIT PERFECTE tinguí tingueres tingué tinguérem tinguéreu tingueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí tengut / tingut hagueres tengut / tingut hagué tengut / tingut haguérem tengut / tingut haguéreu tengut / tingut hagueren tengut / tingut	Modo Imperatiu	
		PRESENT tin tinga tingam tingau tinguen	
FUTUR IMPERFECTE tindré tindràs tindrà tindrem tindreu tindran	FUTUR PERFECTE hauré tengut / tingut hauràs tengut / tingut haurà tengut / tingut haurem tengut / tingut haureu tengut / tingut hauran tengut / tingut	Infinitiu	
		Simple tindre	Compost haver tengut / tingut
		Gerundi	
		Simple tenint	Compost havent tengut / tingut
FUTUR HIPOTÈTIC tindria tindries tindria tindríem tindríeu tindrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria tengut / tingut hauries tengut / tingut hauria tengut / tingut hauríem tengut / tingut hauríeu tengut / tingut haurien tengut / tingut	Participi	
		Singular masculí tengut / tingut	Plural masculí tenguts / tinguts
		Singular femení tenguda / tinguda	Plural femení tengudes / tingudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig tindre vares tindre va tindre vàrem tindre vàreu tindre varen tindre	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver tengut / tingut vares haver tengut / tingut va haver tengut / tingut vàrem haver tengut / tingut vàreu haver tengut / tingut varen haver tengut / tingut		

La forma antiga *tenir* actualment és un arcaisme, encara que es conserva com a forma viva en el valencià del Baix Vinalopó i en alguns punts de la Marina, especialment en construccions pronominals: *tenir-ho*.

Per una altra banda, s'ha de recordar que la variant velarizada *tinguent* és col·loquial i no es considera adequada en un registre formal o literari.

Les formes del participi *tengut/-ts*, *tenguda/-des* són clàssiques i àmpliament esteses en valencià, igual de correctes que les formes més modernes *tingut/-ts*, *tinguda/-des*.

18.8.5. VERP VINDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT vinc vas va venim veniu venen	PASSAT PRÒXIM he vengut / vingut has vengut / vingut ha vengut / vingut hem / havem vengut / vingut heu / haveu vengut / vingut han vengut / vingut	PRESENT vinga vingues vinga vingam vingau vinguen	PRET. PERFECTE haja vengut / vingut hages vengut / vingut haja vengut / vingut hajam vengut / vingut hajau vengut / vingut hagen vengut / vingut
PRET. IMPERFECTE venia venies venia veníem veníeu venien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia vengut / vingut havies vengut / vingut havia vengut / vingut haviem vengut / vingut havíeu vengut / vingut havien vengut / vingut	PRET. IMPERFECTE vinguera vingueres vinguera vinguérem vinguéreu vingueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera vengut / vingut hagueres vengut / vingut haguera vengut / vingut haguérem vengut / vingut haguéreu vengut / vingut hagueren vengut / vingut
PRETÈRIT PERFECTE vinguí vingueres vingué vinguérem vinguéreu vingueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí vengut / vingut hagueres vengut / vingut hagué vengut / vingut haguérem vengut / vingut haguéreu vengut / vingut hagueren vengut / vingut	Modo Imperatiu	
		PRESENT vine vinga vingam vingau vinguen	
FUTUR IMPERFECTE vindré vindràs vindrà vindrem vindreu vindran	FUTUR PERFECTE hauré vengut / vingut hauràs vengut / vingut haurà vengut / vingut haurem vengut / vingut haureu vengut / vingut hauran vengut / vingut	Infinitiu	
		Simple vindre	Compost haver vengut / vingut
		Gerundi	
		Simple venint	Compost havent vengut / vingut
FUTUR HIPOTÈTIC vindria vindries vindria vindríem vindríeu vindrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria vengut / vingut hauries vengut / vingut hauria vengut / vingut hauríem vengut / vingut hauríeu vengut / vingut haurien vengut / vingut	Participi	
		Singular masculí vengut / vingut	Plural masculí venguts / vinguts
		Singular femení venguda / vinguda	Plural femení vengudes / vingudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig vindre vares vindre va vindre vàrem vindre vàreu vindre varen vindre	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver vengut / vingut vares haver vengut / vingut va haver vengut / vingut vàrem haver vengut / vingut vàreu haver vengut / vingut varen haver vengut / vingut		

L'infinitiu *venir* hui és un arcaisme , encara que es conserva com a forma viva en el valencià del Baix Vinalopó, especialment en construccions pronominals: *venir-te'n*.

Este verp té també un gerundi velarizat, *vinguent*, que encara que està viu és coloquial i no es considera adequat en un registre formal o lliterari.

Les formes del participi *vengut/-ts*, *venguda/-des* són clàssiques i àmpliament esteses en valencià, igual de correctes que les formes més modernes *vingut/-ts*, *vinguda/-des*.

18.8.6. VERP CALDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT ∅ ∅ cal ∅ ∅ calen	PASSAT PRÒXIM ∅ ∅ ha calgut ∅ ∅ han calgut	PRESENT ∅ ∅ calga ∅ ∅ calguen	PRET. PERFECTE ∅ ∅ haja calgut ∅ ∅ hagen calgut
PRET. IMPERFECTE ∅ ∅ calia ∅ ∅ calien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. ∅ ∅ havia calgut ∅ ∅ havien calgut	PRET. IMPERFECTE ∅ ∅ calguera ∅ ∅ calgueren	PRET. PLUSQUAMPERF. ∅ ∅ haguera calgut ∅ ∅ hagueren calgut
PRETÈRIT PERFECTE ∅ ∅ calgué ∅ ∅ calgueren	PRET. PERFECTE COMP. ∅ ∅ hagué calgut ∅ ∅ hagueren calgut	Modo Imperatiu	
		PRESENT ∅	
FUTUR IMPERFECTE ∅ ∅ caldrà ∅ ∅ caldran	FUTUR PERFECTE ∅ ∅ haurà calgut ∅ ∅ hauran calgut	Infinitiu	
		Simple caldre	Compost haver calgut
		Gerundi	
		Simple calent	Compost havent calgut
FUTUR HIPOTÈTIC ∅ ∅ caldria ∅ ∅ caldrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST ∅ ∅ hauria calgut ∅ ∅ haurien calgut	Participi	
		Singular masculí calgut	Plural masculí calguts
		Singular femení calguda	Plural femení calgudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC ∅ ∅ va caldre ∅ ∅ varen caldre	PERIFRÀSTIC COMPOST ∅ ∅ va haver calgut ∅ ∅ varen haver calgut		

El verb *caldre* és un verb defectiu, açò és, que no té tots els temps, modes o persones. En este cas únicament presenta les terceres persones del singular i del plural i no fa us de l'imperatiu. Encara que normalment s'utilisa precedit de l'adverbi de negació *no* com solia fer-se en la llengua clàssica, pot aparéixer modernament també sense la negació, si be en este cas són preferibles fòrmules com *ser precís*, *ser menester*, *ser necessari*, *convindre*, *tocar*...:

No cal que vingau tan pronte.

Cal estudiar tots els dies per a aprovar. (poc usual)

Este verb defectiu no sol presentar concordança de persona:

Entre amics no cal tovalles (en conte de *Entre amics no calen tovalles*)

No cal diners per a passejar (en conte de *No calen diners per a passejar*)

Abdós formes són correctes, si be la primera és la més usual.

La variant velarisada del gerundi *calguent* no és adequada en un registre formal o lliterari.

18.8.7. VERP FER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT faç / faig fas fa fem feu fan	PASSAT PRÒXIM he fet has fet ha fet hem / havem fet heu / haveu fet han fet	PRESENT faça faces faça fem / façam feu / façau facen	PRET. PERFECTE haja fet hages fet haja fet hajam fet hajau fet hagen fet
PRET. IMPERFECTE fea fees fea féem féeu feen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia fet havies fet havia fet haviem fet haviéu fet havien fet	PRET. IMPERFECTE fera feres fera férem féreu feren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera fet hagueres fet haguera fet haguérem fet haguéreu fet hagueren fet
PRETÈRIT PERFECTE fïu feres feu férem féreu feren	PRET. PERFECTE COMP. haguí fet hagueres fet hagué fet haguérem fet haguéreu fet hagueren fet	Modo Imperatiu	
		PRESENT fes faça fem feu facen	
FUTUR IMPERFECTE faré faràs farà farem fareu faran	FUTUR PERFECTE hauré fet hauràs fet haurà fet haurem fet haureu fet hauran fet	Infinitiu	
		Simple fer	Compost haver fet
		Gerundi	
		Simple fent	Compost havent fet
FUTUR HIPOTÈTIC faria faries faria fariem fariéu farien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria fet hauries fet hauria fet hauriem fet hauriéu fet haurien fet	Participi	
		Singular masculí fet	Plural masculí fets
		Singular femení feta	Plural femení fetes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig fer vares fer va fer vàrem fer vàreu fer varen fer	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver fet vares haver fet va haver fet vàrem haver fet vàreu haver fet varen haver fet		

En imperfecte d'indicatiu, les variants antigues *feya, feyes, feya, féyem, féyeu, feyen*, també són correctes (encara que menys recomanables), aixina com les formes clàssiques *façam, façau* per a la primera i segona persones del plural del present de subjuntiu.

En la primera persona del present d'indicatiu són correctes tant la forma clàssica *yo faç*, més estesa en unes varietats, com *yo faig*, inusual en la llengua clàssica però més freqüent en uns altres parlars actuals.

En canvi, les formes coloquials del present de subjuntiu *yo faja, tu fages, ell faja...*, encara que vives en algunes zones, són d'aparició moderna i no són gens recomanables en un registre formal o lliterari.

18.8.8. VERP VORE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT veig veus veu veem veeu veuen	PASSAT PRÒXIM he vist has vist ha vist hem / havem vist heu / haveu vist han vist	PRESENT veja veges veja vejam vejau vegen	PRET. PERFECTE haja vist hages vist haja vist hajam vist hajau vist hagen vist
PRET. IMPERFECTE vea / veïa vees / veïes vea / veïa véem / veïem véeu / veïeu veen / veïen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia vist havies vist havia vist haviem vist haviéu vist havien vist	PRET. IMPERFECTE vera veres vera vérem véreu veren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera vist hagueres vist haguera vist haguérem vist haguéreu vist hagueren vist
PRETÈRIT PERFECTE viu veres veu vérem véreu veren	PRET. PERFECTE COMP. haguí vist hagueres vist hagué vist haguérem vist haguéreu vist hagueren vist	Modo Imperatiu	
		PRESENT veges veja vejam vejau vegen	
FUTUR IMPERFECTE voré voràs vorà vorem voreu voran	FUTUR PERFECTE hauré vist hauràs vist haurà vist haurem vist haureu vist hauran vist	Infinitiu	
		Simple vore	Compost haver vist
		Gerundi	
		Simple veent	Compost havent vist
FUTUR HIPOTÈTIC voria vories voria voriem vorieu vorien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria vist hauries vist hauria vist hauriem vist hauriéu vist haurien vist	Participi	
		Singular masculí vist	Plural masculí vists
		Singular femení vista	Plural femení vistes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig vore vares vore va vore vàrem vore vàreu vore varen vore	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver vist vares haver vist va haver vist vàrem haver vist vàreu haver vist varen haver vist		

Per a l'imperfecte d'indicatiu existixen també les variants antigues *veya*, *veyes*, *veya*, *véyem*, *véyeu*, *veyen*, que s'admeten però són menys recomanables.

En este verp la velarisació dels temps està més avançada i estesa. Podem trobar convivint, junt a les formes no velarisades pròpies de l'estàndart, les variants velarisades de l'imperfecte de subjuntiu (*veguera*, *vegueres*, *veguera*, *veguérem*, *veguéreu*, *vegueren*) i del perfecte simple (*veguí*, *vegueres*, *vegué*, *veguérem*, *veguéreu*, *vegueren*). Estes formes velarisades no són gens recomanables en un registre formal o lliterari.

En la zona de la Ribera i la Safor està molt estesa la forma *vec* per a la primera persona del singular del present d'indicatiu, i per analogia s'han creat en el present de subjuntiu les formes *vega*, *vegues*, *vega...* Estes formes són dialectals i tampoc se consideren correctes en un registre formal.

La variant velarisada del gerundi, *veguent*, és coloquial i no es considera adequada en un registre formal o lliterari.

La forma *veure* de l'infinitiu, arcaica i pròpia d'un llenguatge migeval, s'ha substituït modernament per *vore*, per lo que no deu usar-se.

Recordem que la forma del participi masculí plural és *vists* i no la castellanisada o catalanisada **vistos*.

18.8.9 VERP DIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT dic dius diu diem dieu diuen	PASSAT PRÒXIM he dit has dit ha dit hem / havem dit heu / haveu dit han dit	PRESENT diga digues diga digam digau diguen	PRET. PERFECTE haja dit hages dit haja dit hajam dit hajau dit hagen dit
PRET. IMPERFECTE dia dies dia diem diéu dien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia dit havies dit havia dit haviem dit havíeu dit havien dit	PRET. IMPERFECTE diguera digueres diguera diguérem diguéreu digueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera dit hagueres dit haguera dit haguérem dit haguéreu dit hagueren dit
PRETÈRIT PERFECTE diguí digueres digué diguérem diguéreu digueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí dit hagueres dit hagué dit haguérem dit haguéreu dit hagueren dit	Modo Imperatiu	
		PRESENT digues / dis diga digam digau diguen	
FUTUR IMPERFECTE diré diràs dirà direm direu diran	FUTUR PERFECTE hauré dit hauràs dit haurà dit haurem dit haureu dit hauran dit	Infinitiu	
		Simple dir	Compost haver dit
		Gerundi	
		Simple dient	Compost havent dit
FUTUR HIPOTÈTIC diria diries diria diríem diríeu dirien	FUT. HIPOTÈTIC. COMPOST hauria dit hauries dit hauria dit hauríem dit hauríeu dit haurien dit	Participi	
		Singular masculí dit	Plural masculí dits
		Singular femení dita	Plural femení dites
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig dir vares dir va dir vàrem dir vàreu dir varen dir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver dit vares haver dit va haver dit vàrem haver dit vàreu haver dit varen haver dit		

Les variants antigues *deya*, *deyes*, *deya*, *déyem*, *déyeu*, *deyen*, també són correctes, encara que menys recomanables

En l'imperatiu, la forma *digues* és pròpia d'un us sense pronom (*Digues qué vols*), mentres que *dis* s'utilisa sempre acompanyada d'un pronom (*Dis-li que vinga*, *Dis-ho sense pensar-t'ho*).

La forma velarisada del gerundi *diguent*, com també les formes *diguem* i *digueu* en el present d'indicatiu, no són recomanables per a un registre formal o lliterari.

18.8.10. VERP DUR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT duc dus du duem dueu duen	PASSAT PRÒXIM he dut has dut ha dut hem / havem dut heu / haveu dut han dut	PRESENT duga dugues duga dugam dugau duguen	PRET. PERFECTE haja dut hages dut haja dut hajam dut hajau dut hagen dut
PRET. IMPERFECTE duya duyes duya dúyem dúyeu duyen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia dut havies dut havia dut haviem dut haviéu dut havien dut	PRET. IMPERFECTE duguera dugueres duguera duguérem duguéreu dugueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera dut hagueres dut haguera dut haguérem dut haguéreu dut hagueren dut
PRETÈRIT PERFECTE duguí dugueres dugué duguérem duguéreu dugueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí dut hagueres dut hagué dut haguérem dut haguéreu dut hagueren dut	Modo Imperatiu	
		PRESENT dus duga dugam dugau duguen	
FUTUR IMPERFECTE duré duràs durà durem dureu duran	FUTUR PERFECTE hauré dut hauràs dut haurà dut haurem dut haureu dut hauran dut	Infinitiu	
		Simple dur	Compost haver dut
		Gerundi	
		Simple duent	Compost havent dut
FUTUR HIPOTÈTIC duria duries duria duríem duríeu durien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria dut hauries dut hauria dut hauríem dut hauríeu dut haurien dut	Participi	
		Singular masculí dut	Plural masculí duts
		Singular femení duta	Plural femení dutes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig dur vares dur va dur vàrem dur vàreu dur varen dur	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver dut vares haver dut va haver dut vàrem haver dut vàreu haver dut varen haver dut		

En l'imperatiu, la forma analògica *dugues* no es considera normativa. El gerundi velarissat *duguent* no és recomanable en un registre formal o literari.

La forma *du* solia grafar-se *duu* en la llengua antiga.

18.8.11. VERB PERDRE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT perc perts pert perdem perdeu perden	PASSAT PRÒXIM he perdut has perdut ha perdut hem / havem perdut heu / haveu perdut han perdut	PRESENT perga pergues perga pergam pergau perguen	PRET. PERFECTE haja perdut hages perdut haja perdut hajam perdut hajau perdut hagen perdut
PRET. IMPERFECTE perdia perdies perdia perdiem perdiéu perdien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia perdut havies perdut havia perdut haviem perdut haviéu perdut havien perdut	PRET. IMPERFECTE perguera pergueres perguera perguérem perguéreu pergueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera perdut hagueres perdut haguera perdut haguérem perdut haguéreu perdut hagueren perdut
PRETÈRIT PERFECTE perguí pergueres pergué perguérem perguéreu pergueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí perdut hagueres perdut hagué perdut haguérem perdut haguéreu perdut hagueren perdut	Modo Imperatiu	
		PRESENT pert perga pergam pergau perguen	
FUTUR IMPERFECTE perdré perdràs perdrà perdrem perdreu perdran	FUTUR PERFECTE hauré perdut hauràs perdut haurà perdut haurem perdut haureu perdut hauran perdut	Infinitiu	
		Simple perdre	Compost haver perdut
		Gerundi	
		Simple perdent	Compost havent perdut
FUTUR HIPOTÈTIC perdrà perdríem perdríeu perdríem perdríeu perdríem perdríeu perdríem	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria perdut hauries perdut hauria perdut hauríem perdut hauríeu perdut haurien perdut	Participi	
		Singular masculí perdut	Plural masculí perduts
		Singular femení perduda	Plural femení perdudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig perdre vares perdre va perdre vàrem perdre vàreu perdre varen perdre	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver perdut vares haver perdut va haver perdut vàrem haver perdut vàreu haver perdut varen haver perdut		

La *r* del radical no es pronuncia en l'infinitiu ni en els temps del futur i futur hipotètic d'indicatiu.

En la primera persona del singular del present d'indicatiu de *perdre*, la *d* del radical verbal ha segut canviada en tot el valencià per la *c* morfològica i característica en valencià de la 1ª persona del singular del present d'indicatiu (*yo perc*). Este fet evita ademés la confusió que es donava antigament entre la 1^a i la 3ª persona del singular: *yo pert, ell pert*.

En els altres temps verbals, les formes velaritzades són el resultat de l'influència exercida per la 1ª persona del singular del present d'indicatiu *yo perc* en la formació dels altres temps de la flexió. Els temps afectats per esta velarització són el perfecte d'indicatiu, present de subjuntiu, imperfecte de subjuntiu i imperatiu.

En el cas del verb *perdre* són pròpies de la llengua estàndard totes les formes velaritzades (*perguí, perga, perguera, pergau...*) per haver-se generalitzat i haver substituït les formes clàssiques no velaritzades (*perdí, perda, perdera, perdau...*) que són correctes pero no recomanables. A pesar d'esta tendència cap a la velarització, no s'ha d'oblidar que la forma velaritzada *perguent* és col·loquial i no es considera adequada en un registre formal o literari.

18.8.12. VERP MORIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT muic / morc mors mor morim moriu moren	PASSAT PRÒXIM he mort has mort ha mort hem mort heu mort han mort	PRESENT muiga muigues muiga muigam / morim muigau / moriu muiguen	PRET. PERFECTE haja mort hages mort haja mort hajam mort hajau mort hagen mort
PRET. IMPERFECTE moria mories moria moríem moríeu morien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia mort havies mort havia mort haviem mort havíeu mort havien mort	PRET. IMPERFECTE muiguera muigueres muiguera muiguérem muiguéreu muigueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera mort hagueres mort haguera mort haguérem mort haguéreu mort hagueren mort
PRETÈRIT PERFECTE morí mories morí moríem moríeu moriren	PRET. PERFECTE COMP. haguí mort hagueres mort hagué mort haguérem mort haguéreu mort hagueren mort	Modo Imperatiu	
		PRESENT mor muiga muigam / morim muigau / moriu muiguen	
FUTUR IMPERFECTE moriré moriràs morirà morirem morireu moriran	FUTUR PERFECTE hauré mort hauràs mort haurà mort haurem mort haureu mort hauran mort	Infinitiu	
		Simple morir	Compost haver mort
		Gerundi	
		Simple morint	Compost havent mort
FUTUR HIPOTÈTIC moriria moriries moriria moriríem moriríeu moririen	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria mort hauries mort hauria mort hauríem mort hauríeu mort haurien mort	Participi	
		Singular masculí mort	Plural masculí morts
		Singular femení morta	Plural femení mortes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig morir vares morir va morir vàrem morir vàreu morir varen morir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver mort vares haver mort va haver mort vàrem haver mort vàreu haver mort varen haver mort		

Són correctes també les variants següents:

- en el pretèrit perfecte simple: *muiguí, muigueres, muigué, muiguérem, muiguéreu, muigueren*.
- en el present de subjuntiu: *morga, morgues, morga, morguen*; també existixen les formes antigues *mora, mores, mora...*
- en l'imperfecte de subjuntiu: *morira, morires, morira, morírem, moríreu, moriren*.
- en l'imperatiu: *morga, morgam, morgau, morguen* que coexistixen en les variants antigues *mora, moram, morau, moren*.

18.8.13. VERP EIXIR

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT ixc ixes ix eixim eixiu ixen	PASSAT PRÒXIM he eixit has eixit ha eixit hem / havem eixit heu / haveu eixit han eixit	PRESENT ixca ixques ixca ixcam / eixim ixcau / eixiu ixquen	PRET. PERFECTE haja eixit hages eixit haja eixit hajam eixit hajau eixit hagen eixit
PRET. IMPERFECTE eixia eixies eixia eixíem eixíeu eixien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia eixit havies eixit havia eixit havíem eixit havíeu eixit havien eixit	PRET. IMPERFECTE ixquera ixqueres ixquera ixquérem ixquéreu ixqueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera eixit hagueres eixit haguera eixit haguérem eixit haguéreu eixit hagueren eixit
PRETÈRIT PERFECTE ixquí ixqueres ixqué ixquérem ixquéreu ixqueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí eixit hagueres eixit hagué eixit haguérem eixit haguéreu eixit hagueren eixit	Modo Imperatiu	
		PRESENT ix ixca ixcam / eixim ixcau / eixiu ixquen	
FUTUR IMPERFECTE eixiré eixiràs eixirà eixirem eixireu eixiran	FUTUR PERFECTE hauré eixit hauràs eixit haurà eixit haurem eixit haureu eixit hauran eixit	Infinitiu	
		Simple eixir	Compost haver eixit
		Gerundi	
		Simple eixint	Compost havent eixit
FUTUR HIPOTÈTIC eixiria eixiries eixiria eixiríem eixiríeu eixirien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria eixit hauries eixit hauria eixit hauríem eixit hauríeu eixit haurien eixit	Participi	
		Singular masculí eixit	Plural masculí eixits
		Singular femení eixida	Plural femení eixides
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig eixir vares eixir va eixir vàrem eixir vàreu eixir varen eixir	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver eixit vares haver eixit va haver eixit vàrem haver eixit vàreu haver eixit varen haver eixit		

Són també correctes les formes per al pretèrit perfecte simple: *eixí, eixires, eixí, eixírem, eixíreu, eixiren*; igualment, les variants per a l'imperfecte de subjuntiu: *eixira, eixires, eixira, eixírem, eixíreu, eixiren*.

18.8.14. VERP SABER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT sé saps sap sabem sabeu saben	PASSAT PRÒXIM he sabut has sabut ha sabut hem / havem sabut heu / haveu sabut han sabut	PRESENT sàpia sàpies sàpia sapiam sapiau sàpien	PRET. PERFECTE haja sabut hages sabut haja sabut hajam sabut hajau sabut hagen sabut
PRET. IMPERFECTE sabia sabies sabia sabíem sabíeu sabien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia sabut havies sabut havia sabut havíem sabut havíeu sabut havien sabut	PRET. IMPERFECTE saberà saberés saberà sabérem sabéreu saberem	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera sabut hagueres sabut haguera sabut haguérem sabut haguéreu sabut hagueren sabut
PRETÈRIT PERFECTE sabí saberés sabé sabérem sabéreu saberem	PRET. PERFECTE COMP. haguí sabut hagueres sabut hagué sabut haguérem sabut haguéreu sabut hagueren sabut	Modo Imperatiu	
		PRESENT sàpies sàpia sapiam sapiau sàpien	
FUTUR IMPERFECTE sabré sabràs sabrà sabrem sabreu sabran	FUTUR PERFECTE hauré sabut hauràs sabut haurà sabut haurem sabut haureu sabut hauran sabut	Infinitiu	
		Simple saber	Compost haver sabut
		Gerundi	
		Simple sabent	Compost havent sabut
FUTUR HIPOTÈTIC sabria sabries sabria sabríem sabríeu sabrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria sabut hauries sabut hauria sabut hauríem sabut hauríeu sabut haurien sabut	Participi	
		Singular masculí sabut	Plural masculí sabuts
		Singular femení sabuda	Plural femení sabudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig saber vares saber va saber vàrem saber vàreu saber varen saber	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver sabut vares haver sabut va haver sabut vàrem haver sabut vàreu haver sabut varen haver sabut		

Les formes catalanes *sàpiga*, *sàpigues*, etc. (com també en la conjugació de *cabre*: *càpiga*, etc.), que han contat en certa difusió contemporànea pel fet d’haver segut introduïdes en alguna gramàtica, no són pròpies del valencià i són inadmissibles.

18.8.15. VERP VOLER

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT vullc / vull vols vol volem voleu volen	PASSAT PRÒXIM he volgut has volgut ha volgut hem / havem volgut heu / haveu volgut han volgut	PRESENT vullga vullgues vullga vullgam vullgau vullguen	PRET. PERFECTE haja volgut hages volgut haja volgut hajam volgut hajau volgut hagen volgut
PRET. IMPERFECTE volia volies volia volíem volíeu volien	PRET. PLUSQUAMPERFEC. havia volgut havies volgut havia volgut havíem volgut havíeu volgut havien volgut	PRET. IMPERFECTE volguera / vullguera volgueres / vullgueres volguera / vullguera volguérem / vullguérem volguéreu / vullguéreu volgueren / vullgueren	PRET. PLUSQUAMPERF. haguera volgut hagueres volgut haguera volgut haguérem volgut haguéreu volgut haguerenvolgut
PRETÈRIT PERFECTE volguí / vullguí volgueres / vullgueres volgué / vullgué volguérem / vullguérem volguéreu / vullguéreu volgueren / vullgueren	PRET. PERFECTE COMP. haguí volgut hagueres volgut hagué volgut haguérem volgut haguéreu volgut hagueren volgut	Modo Imperatiu	
		PRESENT vol / vullgues vullga vullgam vullgau vullguen	
FUTUR IMPERFECTE voldré voldràs voldrà voldrem voldreu voldran	FUTUR PERFECTE hauré volgut hauràs volgut haurà volgut haurem volgut haureu volgut hauran volgut	Infinitiu	
		Simple voler	Compost haver volgut
		Simple volent	Compost havent volgut
FUTUR HIPOTÈTIC voldria voldries voldria voldríem voldríeu voldrien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST hauria volgut hauries volgut hauria volgut hauríem volgut hauríeu volgut haurien volgut	Participi	
		Singular masculí volgut	Plural masculí volguts
		Singular femení volguda	Plural femení volgudes
PERFECTE PERIFRÀSTIC vaig voler vares voler va voler vàrem voler vàreu voler varen voler	PERIFRÀSTIC COMPOST vaig haver volgut vares haver volgut va haver volgut vàrem haver volgut vàreu haver volgut varen haver volgut		

També en este cas, en la primera persona del singular del present d'indicatiu apareix la *c* morfològica i característica en valencià de la 1ª persona del singular del present d'indicatiu: *yo vullc*, forma més estesa i preferent en l'estàndart valencià front a la clàssica i hui minoritària *yo vull*.

Esta forma ha condicionat l'aparició de les formes velarisades del present de subjuntiu (*vullga, vullgues, vullga...*) que han fet desaparèixer per complet a les clàssiques (*vulla, vullles, vulla...*).

Per una altra banda, el pretèrit perfecte simple i l'imperfecte de subjuntiu presenten unes formes en radical *vull-* en lloc de *vol-* que també són correctes: *vullguí, vullgueres, vullgué... / vullguera, vullgueres, vullguera...*

En canvi, no és gens recomanable la forma dialectal *vullgut* per al participi.

18.9 MODEL DE VERB PRONOMINAL

VERB DUCAR-SE

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
PRESENT me/em duche te/et duches se/es ducha nos duchem vos ducheu se/es duchen	PASSAT PRÒXIM m'he duchat t'has duchat s'ha duchat nos hem / havem duchat vos heu / haveu duchat s'han duchat	PRESENT me/em duche te/et duches se/es duche nos duchem vos ducheu se/es duchen	PRET. PERFECTE m'haja duchat t'hages duchat s'haja duchat nos hajam duchat vos hajau duchat s'hagen duchat
PRET. IMPERFECTE me/em duchava te/et duchaves se/es duchava nos duchàvem vos duchàveu se/es duchen	PRET. PLUSQUAMPERFEC. m'havia duchat t'havies duchat s'havia duchat nos haviem duchat vos haviéu duchat s'havien duchat	PRET. IMPERFECTE me/em duchara te/et duchares se/es duchara nos duchàrem vos duchàreu se/es ducharen	PRET. PLUSQUAMPERF. m'haguera duchat t'hagueres duchat s'haguera duchat nos haguérem duchat vos haguéreu duchat s'hagueren duchat
PRETÈRIT PERFECTE me/em duchí te/et duchares se/es duchà nos duchàrem vos duchàreu se/es ducharen	PRET. PERFECTE COMP. m'haguí duchat t'hagueres duchat s'hagué duchat nos haguérem duchat vos haguéreu duchat s'hagueren duchat	Modo Imperatiu	
		PRESENT ducha't Ø duchem-nos ducheu-vos Ø	
FUTUR IMPERFECTE me/em ducharé te/et ducharàs se/es ducharà nos ducharem vos duchareu se/es ducharan	FUTUR PERFECTE m'hauré duchat t'hauràs duchat s'haurà duchat nos haurem duchat vos haureu duchat s'hauran duchat	Infinitiu	
		Simple duchar-se	Compost haver-se duchat
		Gerundi	
		Simple duchant-se	Compost havent-se duchat
FUTUR HIPOTÈTIC me/em ducharia te/et ducharies se/es ducharia nos ducharíem vos ducharíeu se/es ducharien	FUT. HIPOTÈTIC COMPOST m'hauria duchat t'hauries duchat s'hauria duchat nos hauríem duchat vos hauríeu duchat s'haurien duchat	Participi	
		Singular masculí duchat	Plural masculí duchats
		Singular femení duchada	Plural femení duchades
PERFECTE PERIFRÀSTIC me/em vaig duchar te/et vares duchar se/es va duchar nos vàrem duchar vos vàreu duchar se/es varen duchar	PERIFRÀSTIC COMPOST me/em vaig haver duchat te/et vares haver duchat se/es va haver duchat nos vàrem haver duchat vos vàreu haver duchat se/es varen haver duchat		

18.10 MODEL DE VEU PASSIVA

VERP SER ADMIRAT

Modo Indicatiu		Modo Subjuntiu	
<i>PRESENT</i> soc admirat eres admirat és admirat som admirats sou admirats són admirats	<i>PASSAT PRÒXIM</i> he segut admirat has segut admirat ha segut admirat hem / havem segut admirats heu / haveu segut admirats han segut admirats	<i>PRESENT</i> siga admirat sigues admirat siga admirat sigam admirats sigau admirats siguen admirats	<i>PRET. PERFECTE</i> haja segut admirat hages segut admirat haja segut admirat hajam segut admirats hajau segut admirats hagen segut admirats
<i>PRET. IMPERFECTE</i> era admirat eres admirat era admirat érem admirats éreu admirats eren admirats	<i>PRET. PLUSQUAMPERFEC.</i> havia segut admirat havies segut admirat havia segut admirat havíem segut admirats havíeu segut admirats havien segut admirats	<i>PRET. IMPERFECTE</i> fora admirat fores admirat fora admirat fórem admirats fóreu admirats foren admirats	<i>PRET. PLUSQUAMPERFECTE</i> haguera segut admirat hagueres segut admirat haguera segut admirat haguérem segut admirats haguéreu segut admirats hagueren segut admirats
<i>PRETÈRIT PERFECTE</i> fon admirat fores admirat fon admirat fórem admirats fóreu admirats foren admirats	<i>PRET. PERFECTE COMP.</i> haguí segut admirat hagueres segut admirat hagué segut admirat haguérem segut admirats haguéreu segut admirats hagueren segut admirats	Modo Imperatiu	
		<i>PRESENT</i> sigues admirat siga admirat sigam admirats sigau admirats siguen admirats	
<i>FUTUR IMPERFECTE</i> seré admirat seràs admirat serà admirat serem admirats sereu admirats seran admirats	<i>FUTUR PERFECTE</i> hauré segut admirat hauràs segut admirat haurà segut admirat haurem segut admirats haureu segut admirats hauran segut admirats	Infinitiu	
		<i>Simple</i> ser admirat	<i>Compost</i> haver segut admirat
		Gerundi	
<i>FUTUR HIPOTÈTIC</i> seria admirat series admirat seria admirat seríem admirats seríeu admirats serien admirats	<i>FUT. HIPOTÈTIC COMPOST</i> hauria segut admirat hauries segut admirat hauria segut admirat hauríem segut admirats hauríeu segut admirats haurien segut admirats	<i>Simple</i> sent admirat	<i>Compost</i> havent segut admirat
		Participi	
		<i>Singular masculí</i> segut admirat	<i>Plural masculí</i> segut admirats
<i>PERFECTE PERIFRÀSTIC</i> vaig ser admirat vares ser admirat va ser admirat vàrem ser admirats vàreu ser admirats varen ser admirat	<i>PERIFRÀSTIC COMPOST</i> vaig haver segut admirat vares haver segut admirat va haver segut admirat vàrem haver segut admirat vàreu haver segut admirat varen haver segut admirat	<i>Singular femení</i> segut admirada	<i>Plural femení</i> segut admirades